

PURITEKA 3/2014, Tema broja: Od muzeja prema društvu

Edited book / Urednička knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2014**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:724472>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

PURITEKA

E-KNJIGA DANA POVIJESTI
UMJETNOSTI U RIJECI

E-BOOK OF ART HISTORY
DAY IN RIJEKA

BROJ 3

VOLUME 3

Puriteka

OD MUZEJA PREMA DRUŠTVU
FROM MUSEUM TO SOCIETY

E-KNJIŽICA DANA POVIJESTI
UMJETNOSTI U RIJECI
*E-BOOK OF ART HISTORY
DAY IN RIJEKA*

*Broj 3
Volume 3*

RIJEKA 2014.

Puriteka

E-KNJIŽICA DANA POVIJESTI
UMJETNOSTI U RIJECI

E-BOOK OF ART HISTORY
DAY IN RIJEKA

Broj 3/2014.

Volume 3/2014

Knjiga izlazi jedanput godišnje
E-book is published annually

ISSN 1848 - 7483

UKD 7(091)

738.5

Nakladnici / Publishers

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka

Društvo povjesničara umjetnosti Rijeke, Istre i Hrvatskog primorja /

Association of Art Historians of Rijeka, Istria and Croatian Littoral

Za nakladnike / For the Publishers

Predrag Šustar

Jolanda Todorović

Urednici / Editors

Maja Cepetić

Renata Filčić

Urednički odbor / Editorial Board

Marina Vicelja Matijašić

Jolanda Todorović

Lidija Butković

Jezična savjetnica za hrvatski jezik / Editor for Croatian Language

Zana Dragičević

Naslovnica / Cover

Anamarija Podrebarac, photo: Kate Thorpe, <https://katethorpe.wordpress.com>

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak / Design and text preparation

Anamarija Podrebarac

Adresa uredništva / Editorial address

Odsjek za povijest umjetnosti, Filozofski fakultet

Sveučilišta u Rijeci, Sveučilišna avenija 4, 51000 Rijeka, Hrvatska /

Department of Art History, Faculty of Humanities and Social Sciences

University of Rijeka

Sveučilišna avenija 4

51000 Rijeka, Croatia

DAN POVIJESTI
UMJETNOSTI

SADRŽAJ / CONTENTS

- Željka Jelavić** *Muzej kao mjesto učenja i uloga muzejske edukacije*
Museum as a place of education and the role of museum education
- Ana-Maria Milčić** *Od kolekcionarstva do muzeja krajem 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća - Tate, Guggenheim, Ludwig*
From collectionism to museum in the late 19th and the first half of the 20th century – Tate, Guggenheim, Ludwig
- Katarina Podobnik** *Djelovanje Muzeja grada Rijeke*
Activity of the City Museum of Rijeka

IDEJNI MUZEJI / MUSEUM CONCEPTS

- Marina Dujmović** *Muzej baščanskih štorija*
The idea for the Museum of fables from Baška
- Toni Ivetić** *Idejni muzej Pula film festivala u Puli*
Ideal concept for the Museum of the Pula Film Festival
- Dejan Troha** *Muzej DVD Prezid kao mogućnost očuvanja lokalne baštine i tradicije*
Museum of the FD in Prezid as place for preservation of patrimony and tradition

PRIMJERI IZ PRAKSE / CASE STUDIES

- Morana Matković** *Što znači LAUBA – kuća za ljude i umjetnost?*
What is LAUBA – a house for people and art?
- Marina Toto,
Anja Sušanji i Lea Jurin** *Kreativni kolektiv Kombinat*
Creative community KOMBINAT
- Renata Filčić** *Četvrti Dan povijesti umjetnosti u Rijeci*
The Fourth Art history day in Rijeka

ZAHVALE / ACKNOWLEDGMENTS

Muzej:

...na institucija u službi društva
...otvorena javnosti, koja
...žuje komunicira i izlaže
materijalnu baštinu
...gove okoline i to radi
...učavanja i zabave
...materijalno i nematerijalno

Željka Jelavić

Muzej kao mjesto učenja i uloga muzejske edukacije
Museum as a place of education and the role of museum education

Učenje u muzeju

Obrazovna uloga muzeja prisutna je od samih početaka djelovanja muzeja. Muzejsku edukaciju mogli bismo definirati kao skup vrijednosti, koncepata, znanja i prakse u cilju osiguranja razvoja posjetitelja. Odnos prema edukaciji i njezin status unutar muzeja mijenjao se je tijekom vremena. U ranim razdobljima djelovanja muzeja prosvjetiteljska strana djelovanja muzeja, temeljena na muzejskim zbirkama, isticana je kao primarna. Danas se posebno ističe specifičnost informalnog i neformalnog učenja u muzejskom okruženju povezanog s kvalitetno provedenim slobodnim vremenom i osjećajem ugone koji doprinosi dodatno podizanju kvalitete života.

Informalno učenje nije organizirano i strukturirano te nema definirane obrazovne ciljeve. Najčešće osoba nije osviještena da se radi o procesu učenja. U informalne oblike učenja može se ubrojiti na primjer: opažanje, čitanje, korištenje medija, posjet muzeju, isprobavanje vještina, razgovor, sudjelovanje na stručnim skupovima, konzultacije ili oponašanje načina rada neke druge osobe. Promišljajući o tome iskustvu osoba na sličan način reagira u novoj situaciji, a to je onda naučeno iskustvo temeljeno na nenamjernom učenju. Takvo je učenje vrlo individualno, jer ovisi o angažmanu svake pojedine osobe.

Neformalno učenje odvija se izvan obrazovnog sustava, no ipak ima jasno definiran obrazovni cilj i strukturu. Ono se zbiva najčešće u okviru slobodnog vremena, no i na radnom mjestu u vidu seminara, radionica, predavanja. Za njega je dakle karakteristično da je osoba svjesna i ima namjeru učiti.

Etnografski muzej u Zagrebu, vodstvo kroz stalni postav za učenike osnovne škole (Arhiv EMZ)

Etnografski muzej u Zagrebu, volonter u vodstvu kroz izložbu „Tko nosi ne prosi“ – akcija „Povedimo starije u muzej“ (Arhiv EMZ)

Na primjer, u muzejskom kontekstu u oblik neformalnog učenja mogli bismo ubrojiti sudjelovanje u radionici o ukrašavanju keramike s ciljem stjecanja nove vještine ili na primjer prisustvovanje na predavanju o opusu umjetnice čija izložba je na repertoaru muzeja, a dolazak je motiviran proširivanjem znanja pri pripremi ispita. Granicu između informalnog i neformalnog učenja katkada je teško jasno odrediti stoga je u određivanju tipa učenja najvažnija namjera odnosno svjesna odluka pojedine osobe. (usp. Loewen)

Prva ICOM-ova definicija iz 1946. godine definira muzej kao „svaku javnu instituciju koju čine zbirke umjetničkog, tehničkog, znanstvenog, historijskog ili arheološkog materijala.“ Iz nje je vidljivo da je fokus prvenstveno usmjeren na sakupljačku ulogu muzeja. U kasnijima se već ističe obrazovna uloga i demokratičnost učenja u muzeju, institucije u službi svih građanki i građana. Tako se u posljednjoj revidiranoj ICOM-ovoj definiciji muzeja iz 2007. godine naglašava da je muzej „neprofitna, javna institucija u službi društva i njegova razvoja, otvorena javnosti, koja u svrhu proučavanja, obrazovanja i zadovoljstva, sabire, čuva, istražuje, komunicira i izlaže materijalnu i nematerijalnu baštinu čovječanstva i to u svrhu obrazovanja, proučavanja i zabave.“ Dodatno treba naglasiti da je u posljednjoj definiciji istaknut nematerijalni dio baštine, jer bez spoznaja o nematerijalnom aspektu kulture u kojem egzistiraju materijalni predmeti ne možemo imati cjelovitu sliku i razumijevanje materijalnih predmeta.

Uloga muzejske pedagoginje/pedagoga

U Hrvatskoj je muzejski pedagog kao muzejsko zvanje uvedeno u muzejski zakon 1998. godine. Iako su se i prije muzejske stručnjakinje i stručnjaci, uglavnom kustosi bavili edukativnim radom, uvođenjem u zakon i taj je oblik muzejskog rada dobio vidljivost kroz imenovanje zvanja. Imenovanju zvanja prethodile su i rasprave sredinom 1990-ih unutar Hrvatskoga muzejskog društva, o tome koji je najpovoljniji naziv.

Na svjetskoj, pa i europskoj razini, ne postoji usklađenost naziva stručnjaka koji se bave edukativnim radom u muzejima. U anglosaksonskim zemljama najčešće se za osobu koja radi u tome području koristi pojam *museum educator*, u frankofonim *médiateur*, dok se u zemljama njemačkog govornog područja radi o osobama koje rade u domeni posredovanja *Vermittlung* ili muzejske pedagogije *Museumspädagogik*. U nas je odluka pala na naziv muzejskog pedagoga budući da se pedagogija kao disciplina razvijala pod utjecajem pretežito srednjoeuropske tradicije, a u muzejskom kontekstu uključuje i andragogiju.

U našim muzejima zaposlene muzejske pedagoginje i pedagozi najčešće imaju temeljno obrazovanje discipline muzeja u kojem rade npr.: etnologije, arheologije, povijesti umjetnosti itd. Rjeđe su likovni pedagozi ili pored temeljne discipline imaju i diplomu muzeologije. Zakon ne propisuje određenu struku, temeljni zahtjev je diploma fakulteta. Muzejski pedagozi pored pedagoških kompetencija trebaju imati i dobro znanje o zbirkama muzeja. Osobito je važno da imaju dobre komunikacijske i organizacijske sposobnosti u radu s ljudima, spremnost na cjeloživotno učenje i profesionalno usavršavanje. U pogledu obrazovanja muzejskih pedagoga slično je i u mnogim europskim zemljama. (usp. Kunz-Ott, Hannelore)

Zadaća je muzejske pedagoginje ili pedagoga u muzeju da posreduje između muzejskih sadržaja i posjetilaca, zastupa široke interese publike, osigura taktilni, vizualni, auditivni prijenos informacija kao dijela kulturne poruke, kao i da prilagođava kulturne poruke različitim ciljanim skupinama.

Izložba je karakterističan oblik muzejske komunikacije i interpretacije baštine. U njezinu stvaranju bi pored kustosice i dizajnerice trebala biti uključena muzejska pedagoginja/pedagog. Vrlo često to u našim muzejima još uvijek nije slučaj, čak i tamo gdje postoje ti profili stručnjaka. Oni se uključuju kada je izložba već otvorena javnosti. No valja reći da se taj stav sve više napušta i stvaranje izložbe se prihvaća kao timski rad što u konačnici svakako pridonosi kvaliteti izložbe i omogućava različitim skupinama posjetilaca jednako kvalitetno iskustvo.

Pri stvaranju izložbe valja voditi računa o nizu faktora, a kada je o učenju riječ o postojanju različitih pristupa i modela učenja. Danas se vrlo često polazi od konstruktivističkog pristupa učenju, u kojem korisnik stječe znanje aktivnim upoznavanjem sadržaja. Ističe se potreba osiguranja različitih stilova izlaganja radi različitih modela učenja. Primjeni li se npr. Kolbov model iskustvenog učenja, u izložbi valja osigurati mogućnosti za učenje tzv. *aktivista, pragmatičara, mislioca i teoretičara*. Aktivisti su dinamični i intuitivni, rado uče u interakciji s drugim ljudima stječući nova iskustva. Pragmatičari misle i rade zdravorazumski, vole metode koje imaju neku praktičnu vrijednost, uče metodama simulacije i rado dobivaju nagrade nakon uspješno riješenoga zadatka. Mislioci percipiraju informacije iz konkretnih iskustava. Vole promatrati i promišljati o stvarima, a nisu baš ljubitelji planskog učenja. Teoretičari pak vole preispitivati i analizirati, važna im je logika i struktura i ne vole površnost.

Etnografski muzej u Zagrebu, lončarska radionica – učenje nove vještine (Arhiv EMZ)

Etnografski muzej u Zagrebu, likovna radionica – poklon vrećice oslikane motivima sa seljačkog ruha (Arhiv EMZ)

Pri postavljanju izložbe potrebno je stoga voditi računa o količini i načnu pisanja tematskih legendi, veličini i boji slova, svjetlosnim efektima, dostupnosti muzejskih predmeta, mogućnosti da se određeni predmeti mogu dodirivati i da ih se npr. može aktivirati, kako bi se vidio način njihova rada. Motivacija za dolazak u muzej je raznolika pa se posjetiteljima mora osigurati i raznolikost odgovora koji oni traže. Potrebno je kreirati ponudu sadržaja za različite ciljane skupine posjetitelja, povezivati se sa medijima, graditi i održavati veze sa obrazovnim i drugim kulturnim institucijama i vrednovati programe u cilju osiguranja kvalitete.

Muzejski pedagozi rade s različitim ciljanim korisničkim skupinama: organiziranim skupinama predškolske i školske djece, učiteljicama i profesoricama, obiteljima, skupinama umirovljenika, studentima, osobama s invaliditetom, turističkim grupama, općom publikom.

Za njih organiziraju vodstva kroz izložbe i stalni postav, predavanja, radionice, prezentacije i demonstracije različitih vještina i zanata, glazbene događaje, pričaonice. Osim rada u samom muzeju organiziraju programe izvan muzeja u zajednici: u knjižnicama, školama, vrtićima, bolnicama, domovima umirovljenika. U našoj praksi muzejske pedagoginje/pedagozi vrlo često osmišljavaju i izvode same sve programe, no za neke je potrebna suradnja s likovnim pedagogima, glazbenicima ili glumcima na primjer. Pored toga oni vrlo često educiraju volontere i organiziraju njihov rad. Nadalje, kreiraju i različite tiskane materijale koji se ne moraju nužno koristiti u direktnom radu s korisnicima, već ih korisnici mogu upotrebljavati sami – poput radnih listova i bilježnica sa zadacima, vodiča, informativnih letaka, slagalica, didaktičkih igara. Sve to, dakako, suvremeni muzej treba predstaviti i u virtualnom svijetu.

Iz svega dosad rečenog vidljivo je da muzej treba biti mjesto gdje će posjetitelji moći zadovoljiti svoje potrebe za stjecanjem novih estetskih doživljaja uz stimuliranja intelektualne znatiželje i stjecanja novih znanja. U ostvarenju toga neizostavna je uloga muzejske edukacije.

Etnografski muzej u Zagrebu, izložba „Hrvatske tradicijske igrache“ – istraži i opipaj! (Arhiv EMZ)

Etnografski muzej u Zagrebu, izložba „Hrvatske tradicijske igrache“ – lutkarska predstava (Arhiv EMZ)

Literatura

Etički kodeks za muzeje. Sarajevo – Zagreb, ICOM, 2007.

Kunz-Ott, Hannelore et.all (ur.) "Kriteriji kvalitete za muzeje: rad na obrazovanju i posredovanju".

<http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2012/01/kriteriji-kvalitete-za-muzeje> (posjećeno 5.8.2014.)

Loewen, Babette. „Informalno i neformalno učenje – analize i perspektive“ <http://www.mladi.org/phocadownload/informalno%20i%20neformalno%20uenje.pdf> (posjećeno 5.8.2014.)

Etnografski muzej u Zagrebu, izložba „Hrvatske tradicijske igračke“
– dodirni i isprobaj! (Arhiv EMZ)

Etnografski muzej u Zagrebu, izložba „Tko nosi ne prosi“
– složi i pronadi motiv u izložbi (Arhiv EMZ)

Etnografski muzej u Zagrebu, izložba „Vic o plavuši: stereotipi u kojima živimo“
– javna tribina (Arhiv EMZ)

Radionica za djecu u bolnici – šaranje uskrasnih pisanica (Arhiv EMZ)

Ana-Maria Milčić

Od kolekcionarstva do muzeja krajem 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća
From collectionism to museum in the late 19th and the first half of the 20th century – Tate, Guggenheim, Ludwig

U tekstu će se kroz nekoliko primjera (Tate, Guggenheim, Ludwig) prikazati kako su privatne kolekcije, preko društveno aktivnog kolekcionara, pretvorene u policentrične muzejske institucije. Naglasak je stavljen na imućne pripadnike društva, profilirane u neke od najpoznatijih svjetskih kolekcionara 19. i 20. stoljeća i njihovu uspostavu odnosa između društva i muzeja. Raspravljat će se o načinu na koji su problematizirali pozicije i potrebe muzeja utemeljivši kanale kojima je društvo moglo sudjelovati u stvaranju i definiranju pojedine muzejske institucije.

Britanski magnat i tvorničar šećera, Sir Henry Tate, u drugoj polovici 19. stoljeća postavio je temelje danas policentričnih svjetskih muzejskih divova:

Tate Britain - London, Tate Liverpool, Tate St. Ives - Cornwall i Tate Modern – London.

Uz vrlo uspješnu industrijsku karijeru, afinitete je imao u kolekcionarstvu i u filantropijskom pokroviteljstvu različitih britanskih sveučilišta.¹ Sredinom 19. stoljeća pojavila se želja za otvaranjem novog muzeja koji bi nosio naziv *National Gallery of British Art*, a bio pod izravnom upravom Nacionalne galerije na Trafalgarovom trgu.² Prepoznajući potrebu stvaranja ovakvog muzeja, kojeg država nije mogla financirati, te uvažavajući mišljenje da bi svatko trebao imati pristup umjetnosti, koja čini povijest i identitet jednog perioda i društva, Tate se odlučio za gradnju zgrade muzeja uz uvjet da država kupi lokaciju i financira održavanje građevine.³ „Želim da London ima najosvjetljeniju galeriju u Europi i ne mogu biti suradnik u izgradnju galerije u kojoj svaka slika nema najbolje svjetlo“, izjavio je.⁴

National Gallery of British Art, danas *Tate Britain*, doživjela je inauguraciju 1897. godine. Tate je darovao 65 slika i dvije skulpture, financirao izgradnju zgrade te prvu ekstenziju, a donacija umjetnina bila je za „poticanje i razvoj britanske umjetnosti i kao zahvala za šezdesetogodišnju uspješnu poslovnu karijeru“.⁵

Galerija je odmah postala popularna, u mjesec i pol zabilježila je oko tri tisuće posjetitelja. Tridesetih godina dvadesetog stoljeća galerija mijenja naziv u *Tate Gallery*, a pedesetih postaje potpuno neovisna od Nacionalne galerije i počinje s otvaranjem sestrinskih institucija kroz državnu.⁶ Tate je naziv za korporativno tijelo muzeja koji nisu vladina organizacija, ali njihov glavni sponzor je Odsjek kulture, medija i sporta (britanska inačica onoga što je u Hrvatskoj poznato kao Ministarstvo kulture).

Sir Hubert Von Herkomer, Sir Henry Tate, ulje na platnu, 1897.
(<http://pictify.com/493202/sir-henry-tate-sir-hubert-von-herkomer-tate3.12.2014>.)

Guggenheim muzeji, locirani danas u New Yorku, Veneciji, Bilbao i uskoro u Abu Dhabiju, svoj operativni centar nalaze u Solomon R. Guggenheim Fundaciji u New Yorku, koju je utemeljio američki rudarski magnat i kolekcionar Salomon R. Guggenheim 1930-ih. Poznati newyorški muzeji, koji su osnovani u istom periodu, imali su drugačiji karakter poput *Whity Museum of American Art*, koji se držao nacionalnih okvira ili *Museum of Modern Art*, koji je na enciklopedistički način skupljao djela moderne umjetnosti. Guggenheim je imao jasnu stilsku ideološku vodilju: apstrakcija. Isprva je kolekcionarska praksa bila nedefinirana i vođena djelovanjem nekih tada već etabliranih kolekcionara kao što su Henry Clay Frick ili John Pierpont Morgan. Razlog ovakve kolekcionarske prakse bio je nedostatak stručnosti, kasni ulazak u već kompetitivno tržište umjetninama i možda najviše nedostatak osobnih preferencija i ukusa.⁷ Upoznavši barunicu Hillu Rebay, vrhunsku stručnjakinju, Guggenheim drastično mijenja svoj kurs i postaje sklon europskim eksperimentalnim slikarskim trendovima. Rebay je prijateljevanjem s dadaistima usvojila apstrakciju kao estetsku filozofiju i stilsku preferenciju i učinila ju novom kolekcionarskom vodiljom.⁸

Došavši u Ameriku počela je s osobnim projektom promoviranja umjetnosti koju je voljela. Ušavši u suradnju s Rebay, Guggenheim se odlučio za sistematično sakupljanje apstrakcije, koja do tada nije bila ciljano i strukturirano sakupljana.⁹ Uskoro se pojavila želja, koja se kod kolekcionarstva vrlo često javlja: predstavljanje građe. Osnovana je Solomon R. Fundacija koja je imala za cilj „promociju, poticanje i edukaciju na području umjetnosti te prosvijećenje publike,”¹⁰ a zamišljena je gradnja nove zgrade čija će infrastruktura moći primiti kolekciju koja se konstantno povećavala. Nakratko su iznajmili i preuredili bivši prostor za izložbu automobila na Manhattanu i nazvali ga *Museum of Non-Objective Painting*. Istovremeno, uz organiziranje različitih događanja u prostoru na Manhattanu, Rebay je radila na putujućim izložbama koje su promovirale kolekciju te na osnivanju stalnog muzejskog prostora.¹¹ Wright je postao arhitektom nove zgrade, a ime muzeja promijenjeno je u *Solomon R. Guggenheim Museum*. Neutralnost ovog imena otvorila je vrata širem spektru sakupljačke prakse, ali unutar gabarita modernog i suvremenog. U trenutku inauguracije Guggenheima 1959. godine, muzej je već djelovao i postojao dvadeset godina, dok je stvaranje kolekcije počelo tridesetak godina prije. Fundacija djeluje odvojeno od države, a kako je Guggenheim pretvoren u *brand*, funkcionira na razini kolaboracija s krupnim internacionalnim kompanijama i bankama.

Peggy Guggenheim u svom hodniku u Palazzo Venier dei Leoni, danas izložbeni prostor Peggy Guggenheim muzeja u Veneciji.
(<http://brillanteinteriors.blogspot.com/2010/10/peggy-guggenheim.html>, 3.12.2014.)

Sklonosti Peggy Guggenheim razlikovale su se od Solomonovih; stvorila je kolekciju koja je sadržavala stilove i tendencije na koje potonji nikada nije obraćao pozornost, prvenstveno nadrealizam i akcijsko slikarstvo. Umrežavanjem s kritičarima, teoretičarima, umjetnicima i etabliranim ličnostima u kulturi stvorila je strukturu unutar koje je mogla plasirati svoju kolekciju. Povjesničar umjetnosti Herbert Read sastavio je listu radova “za kupnju” što je Peggy slijedila motom *kupiti jednu sliku svaki dan*.¹² U potrazi za domom u Veneciji kupila je palaču na glavnom kanalu i smjestila tamo svoju kolekciju. Njezin dom pretvorio se u mjesto susreta vodećih svjetskih ličnosti u likovnim umjetnostima, a postepeno je pretvaran u izlagačko mjesto, da bi na kraju postao službeni privatni muzej. Po oporuci je ostavila kolekciju u venecijanskoj palači pod direktnom upravom Guggenheima u New Yorku, koji jest glavni izvor financija, ali uz uvjet da se poštuje ideologija i narav koju je uspostavila kao i da kolekcija ne smije napustiti Veneciju.¹³ Guggenheim Bilbao, nastao je suradnjom Fundacije i baskijske regionalne vlade.¹⁴ Nastanak Guggenheim muzeja, također internacionalno sestrinski policentrično uspostavljene institucije, dinamična je priča inkorporacije u obliku donacija više velikih svjetskih kolekcija te suradnja fundacija, kompanija i regionalnih vlada. Svaka od ovih institucija, iako se posjetitelju čini da prati istu ideološku nit, ima drugačije uređen sustav financiranja i odnosa s lokalnim vlastima i državom u kojoj se nalaze, što utječe na sve aspekte djelovanja muzeja.

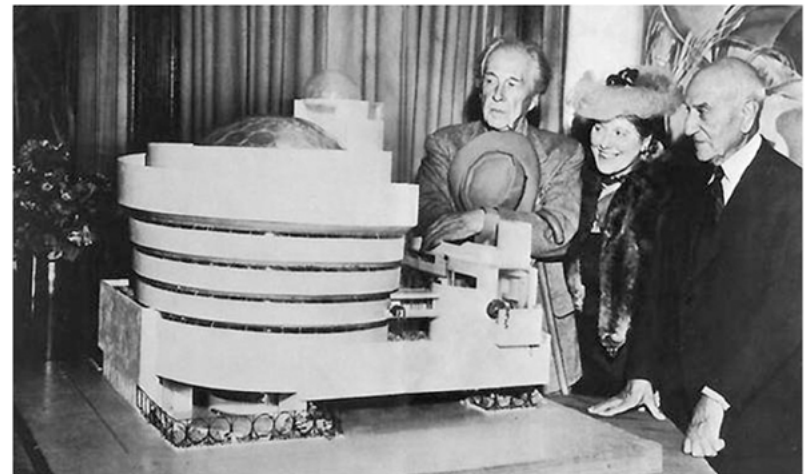
Peggy Guggenheim u svom dnevnom boravku u Palazzo Venier dei Leoni, danas izložbeni prostor Peggy Guggenheim muzeja u Veneciji
(<http://brillanteinteriors.blogspot.com/2010/10/peggy-guggenheim.html>, 3.12.2014.)

Njemački kolekcionari i čokoladni magnati Petar i Irene Ludwig, tipični su primjeri postratnog *Wirtschaftswundera*.¹⁵ Stvorili su ogromnu kolekciju od najstarijih razdoblja do suvremenosti, a 1960-ih razvili su poseban afinitet za internacionalnu modernu i suvremenu američku umjetnosti, osobito za pop-art. U prosjeku su kupovali jednu sliku na dan.¹⁶ Ludwizi su počeli s internacionalnim izložbama svoje kolekcije da bi potom krenuli u otvaranje prvog Ludwig Muzeja, u Kölnu 1970-ih godina. Tu se smjestila njihova pop-art kolekcija, a preko njihove strasti i filantropijskog djelovanja nisu predstavili pop-art samo Njemačkoj već i cijeloj Europi, izazvavši revoluciju na europskoj umjetničkoj sceni. Godine 1982. osnovali su *Ludwig fundaciju za umjetnost i međunarodno razumijevanje*, a Irene 1996. osniva *Peter i Irene Ludwig fundaciju*. Primarni cilj fundacije bio je zadržati kontinuitet u međunarodnim aktivnostima kroz kozmopolitski pristup – razvoj međunarodnih odnosa u domeni kulture. Uz to težilo se podizanju razine razumijevanja moderne umjetnosti i uspostavi kvalitetne komunikacije i suradnje nekoliko Ludwig muzeja. Ludwizi su čvrsto vjerovali kako multikulturalne komunikacije mogu poboljšati društvene odnose na političkim granicama.¹⁷ Fundacija ima zadaću prenošenja i kontinuiteta tih ideja, ali opet u skladu s duhom vremena i aktualnim potrebama. „Osnivanje Peter i Irene Ludwig Fundacije nije bilo namijenjeno da služi za očuvanje Ludwig kolekcije kao spomenika, već da se bavi svim onim aktivnostima, koje su u duhu osnivača, a produktivne su i orijentirane prema budućnosti.“¹⁸ Ponovno dolazi do razvoja policentričnih sestrinskih muzejskih institucija internacionalnog karaktera. Ludwig institucije nalazimo danas u Aachenu, Bambergu, Baselu, Beču, Budimpešti, Koblenzu, Oberhausenu, Pekingu i Sankt Petersburgu. Među najaktivnijima su najstarije, u Kölnu i u Budimpešti, ali i one u Pekingu i Sankt Petersburgu. Svaka, osim kölnske, ima vlastitu povijest prvotne inkorporacije, kao veći dio krovne muzejske institucije, te kasnije osamostaljenje ili rad na istom. Muzeji u Kölnu i Budimpešti u potpunosti su vladine institucije čiji je glavni izvor financija vladino tijelo i koja djeluju slično kao Ministarstvo kulture u Hrvatskoj.

Inicijative koje su počele kao privatna akumulacija nekih od najreprezentativnijih djela zapadne umjetnosti, prvenstveno dvadesetog stoljeća, izrasle su u profesionalne institucije posvećene obrazovanju i podizanju kulturne razine društva.

Kompleksni modeli javne i privatne vizije i financiranja razvijali su se i transformirali paralelno uz promjene na političkom i kulturnom planu te oporukama inicijatora i djelovanjem nasljednika. Navedeni primjeri počeli su kao inicijative prvenstveno nacionalnog dosega i interesa, poput Tatea, ili su odmah u početku imali internacionalne ciljeve, poput Ludwiga. Danas u svima prepoznajemo institucije internacionalnog karaktera, dosega i osoblja što je vidljivo i po lokacijama muzeja. Doduše, Tate institucije ne prelaze granice Engleske, ali njihovi su programi od međunarodne važnosti. Bez obzira na internacionalni doseg i karakter, navedene institucije svakako uvelike djeluju na razvijanju i nacionalnom i internacionalnom prezentiranju lokalne sredine, što je najbolje vidljivo na primjeru tzv. *Bilbao efekta*.¹⁹

Frank Lloyd Wright, Solomon R. Guggenheim i supruga Irene Rothschild uz Wrightov model newyorškog Guggenheima
(<http://www.writedesignonline.com/history-culture/pop.htm>, 3.12.2014.)

Irene i Peter Ludwig
(<http://www.klenkes.de/magazin/stadtgesprach/30259.nachruf-irene-ludwig-ein-leben-fuer-die-kunst.html>, 3.12.2014.)

-
- 1 Donnellan, Caroline, *Establishing Tate Modern: Vision and Patronage*, The London School of Economics and Political Science, Department of Sociology, doktorski rad, 2013. London School of Economics, str. 23.
  - 2 <http://www.tate.org.uk/about/who-we-are/history-of-tate>, (01.04.2014.)
  - 3 <http://www.tate.org.uk/about/who-we-are/history-of-tate>, (01.04.2014.)
  - 4 <http://www.tate.org.uk/learn/online-resources/ophelia/ophelias-travels/sir-henry-tate-gift> (01.04.2014.)
  - 5 <http://www.tate.org.uk/learn/online-resources/ophelia/ophelias-travels/sir-henry-tate-gift> (14.04.2014.)
  - 6 Donnellan, Caroline, (bilj. 1), str. 94.
  - 7 Solomon R. Guggenheim Museum (ur.), *Art of this century: the Guggenheim Museum and its collection*, Guggenheim Museum Publ., 1994., str. 14.
  - 8 Solomon R. Guggenheim Museum (ur.), (bilj. 6), str. 9.
  - 9 Solomon R. Guggenheim Museum (ur.), (bilj. 6), str. 7.
  - 10 Solomon R. Guggenheim Museum (ur.), (bilj. 6), str. 14.
  - 11 Solomon R. Guggenheim Museum (ur.), (bilj. 6), str. 10.
  - 12 Guggenheim, Peggy; Vidal, Gore, *Confessions of an Art Addict*, The Ecco Press, New York, 1960, str. 69.
  - 13 Rylands, Philip, *The Story of a Museum – Collection*, u: *Peggy Guggenheim Collection*, Guggenheim Museum Publications, New York, 2006.
  - 14 <http://architectuul.com/architecture/guggenheim-museum-bilbao>, (15.04.2014.)
  - 15 Wirtschaftswunder ili gospodarsko čudo je izraz za razdoblje iznenađujuće velikog i dugog gospodarskog rasta u nekoj pokrajini, zemlji ili skupini pokrajina ili zemalja.
  - 16 [http://www.ludwigstiftung.de/6.0.html?&L=1&tx_cccbrowse_pi1\[pointer\]=1&cHash=4d1aae662a](http://www.ludwigstiftung.de/6.0.html?&L=1&tx_cccbrowse_pi1[pointer]=1&cHash=4d1aae662a)
(20.04.2014)
  - 17 [http://www.ludwigstiftung.de/6.0.html?&L=1&tx_cccbrowse_pi1\[pointer\]=1&cHash=4d1aae662a](http://www.ludwigstiftung.de/6.0.html?&L=1&tx_cccbrowse_pi1[pointer]=1&cHash=4d1aae662a) (20.04.2014.)
  - 18 Preuzeto: <http://www.ludwigstiftung.de/6.0.html?&L=1> (20.04.2014.)
  - 19 Bilbao efekt. Primorski i nekad industrijski grad na sjeveru Španjolske dobio je novi muzej, koji se već u trenutku svog završetka krajem 20. stoljeća naziva najvažnijom građevinom 21. stoljeća. Riječ je o Guggenheim muzeju u Bilbaou arhitekta Franka O. Gehryja. Gotovo preko noći ovaj mali grad postao je jedna od najpopularnijih destinacija u Europi. Prema svim izvješćima, Bilbao se ubrzo počeo pretvarati iz svojevrsnog hita u istinski dinamičan grad s restoranima, noćnim životom, kazalištima i umjetnosti. Gehryjeva radikalna, svjetlucava metalna građevina postala je izvor velikog građanskog ponosa. <http://www.newcolonist.com/bilbao.html> (20.09.2014.)

Katarina Podobnik
Djelovanje Muzeja grada Rijeke
Activity of the City Museum of Rijeka

Uvod

Muzej grada Rijeke je gradski kulturno-povijesni muzej, utemeljen 1994. godine preimenovanjem bivšeg Muzeja narodne revolucije koji svojim zbirnim fondom prezentira političko-društvenu te industrijsku scenu kao i previranja koja se tiču povijesnog konteksta grada Rijeke. Muzejski prostor nam ne prezentira stalni postav, već izmjenom zanimljivih i edukativnih privremenih izložbi obogaćuje svijest o poznavanju povijesti Rijeke, koja nam svojom zanimljivom prošlošću, muzejskim medijem, prezentira estetski obogaćene trenutke i periode svoga postojanja. Nadalje, Muzej biva domaćinom mnogih gostujućih izložbi te je također autor izložbi koje se prezentiraju izvan matičnog muzejskog prostora, što je indikator uspješnosti izvan lokalnog područja, ali i državnih granica.

Izjava o poslanju

Izjava o poslanju jest sažetak rada muzeja, odnosno kratak i sistematizirani tekst koji objašnjava i potvrđuje razloge postojanja i ciljeve muzeja te koja, prema tome, prezentira i svojstvenu politiku sabiranja. Prema izjavi o poslanju koju Muzej grada Rijeke posjeduje, potonji je Muzej ustanova koja se bavi sustavnim sakupljanjem te stručnom i znanstvenom obradom muzejske građe tematski vezane uz industrijsku, kulturnu i društvenu, odnosno političku povijest Rijeke.¹ Sukladno izjavi o poslanju, politika sabiranja vezana je upravo za samu povijest grada Rijeke, odnosno za sve segmente povezane s općim i industrijskim razvojem, kulturom te društveno-političkom sferom Rijeke. Realni problem sabiranja fundusa jest činjenica da se mnogo predmeta vezanih uz navedena područja nalazi u fundusu Pomorsko-povijesnog muzeja Rijeke i Hrvatskog primorja te se zbog toga Muzej grada Rijeke koncentrira ponajviše na suvremenija povijesna zbivanja i industrijsku prošlost.

Muzejske zbirke

Građa zbirki Muzeja grada Rijeke objedinjuje teme iz riječke povijesti i današnjice, prezentacije ličnosti zaslužne za njen razvoj kao i fundus predmeta koji prezentiraju umjetničku ili industrijsku realnost vezanu uz neki povijesni segment. Određivanje statusa matičnog muzeja unutar sustava muzeja posebno ovisi o vrsti i važnosti muzejske građe i muzejske

dokumentacije kojima muzej raspolaže, stručnoj osposobljenosti, te opremi muzeja.²

Iako se matičnost u principu ne ostvaruje (matičnost kao takva ne funkcionira), u teoriji, matični je Pomorsko-povijesni muzej Rijeke i Hrvatskog primorja. Muzej grada Rijeke ne posjeduje stalni postav što je uvjetovano nedovoljnom veličinom prostora, odnosno njegovim izgledom i rasporedom. Svi su postavi privremeni te se velik dio fundusa čuva u muzejskim depoima.

Muzeja grada Rijeke, pročelje
(http://www.visitrijeka.hr/Sto_vidjeti/Muzeji_i_zbirke/Muzej_grada_Rijeke, 3.12.2014.)

Muzej grada Rijeke, muzejski prostor prvog kata
(<http://www.glasistre.hr/vijesti/kultura/vise-od-300-000-posjetitelja-u-noci-muzeja-377612>, 3.12.2014.)

Cjeloukupni fundus sadržava čak 19 431 predmet, raspoređen u glazbenu, tehničku, numizmatičku, dokumentranu, likovnu, kazališnu i filmsku, tiskarsku i umjetničko-obrtničku zbirku te zbirku filatelije, fotografija i razglednica, druge kategorije fotografija, zbirku vrijednosnica, medalja i odlikovanja, oružja iz 2. svjetskog i Domovinskog rata te zbirku *varia*. Stručno muzejsko osoblje, koje prema odredbama Zakona o muzejima ispunjava uvjete imenovanja odgovarajućih muzejskih zvanja, odnosno obavljanja stručnih i pomoćnih poslova u muzeju,³ objedinjuje 11 zaposlenih osoba, među kojima je šest kustosa. Glavnu ulogu u istraživanju te definiranju sadržaja zbirke ima upravo kustos te stoga, s obzirom na njegovo usmjerenje, on sabire predmete koji se uklapaju u temeljnu viziju zbirke i otklanja one koje zbog nekog razloga trebaju biti odbačene.⁴ Vrlo je bitan segment istraživanja upravo identificiranje muzealnosti te je važno da u potonjem procesu sudjeluju temeljne znanstvene discipline.⁵ Muzej nema niti jednog volontera, iako Zakon o muzejima omogućuje da se svaki volonterski rad u muzeju, galeriji ili zbirci unutar ustanove, s propisanom školskom spremom te punim radnim vremenom, priznaje kao stručna praksa za stjecanje muzejskog zvanja, odnosno obavljanja stručnih poslova u muzeju.⁶

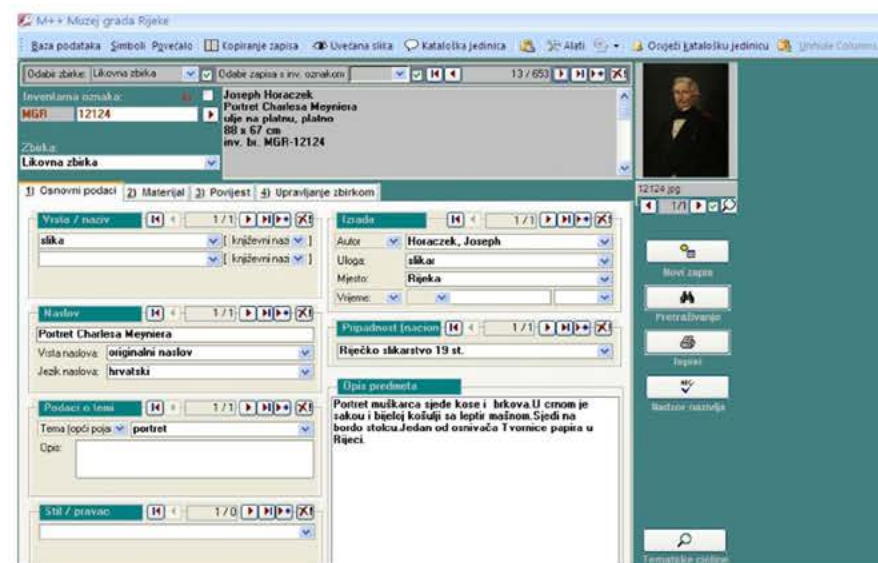
Dokumentacija

Dokumentacija, kojom se fiksiraju svi rezultati istraživanja, kao i radni procesi te postupci, nezaobilazan je pratitelj svakog istraživanja i djelatnosti.⁷ Temeljno sredstvo, kojim se uspostavlja početna i trajna dokumentacija, odnosno inventarizacija i katalogizacija, suvremeni je kompjuterski program m++ koji omogućuje integriranu obradu primarne, sekundarne i tercijarne muzejske dokumentacije te djelotvorno povezivanje tekstualne i slikovne građe u svrhu istraživanja, zaštite i muzejske komunikacije.⁸

Muzejski prostor

Ponajviše zbog svojih dimenzija, muzejski prostor ne pruža mogućnost postavljanja jedinstvenog stalnog postava koji objedinjuje svu količinu predmeta. Izložbe se prezentiraju na ograničenom prostoru prve etaže te se ponekad, za one obuhvatnije, koristi i prostor druge. Muzej grada posjeduje dva depoa: prvi se, glavni, nalazi u muzejskoj zgradi, dok je sekundarni depo dislociran.

Stvaranje povoljnih uvjeta u muzejskoj okolini jedan je od primarnih zadataka zaštite muzejske građe.⁹ Gledajući muzejski predmet kao cjelinu, prvenstveni je zadatak očuvati ga u onoj cjelovitosti u kojoj je prisutan kao vrijednost te se stoga osnovna briga očituje u nastojanju da se unutar muzejske stvarnosti stvore takvi uvjeti u kojima će predmet ispunjavati funkciju zbog koje je postavljen u muzejski kontekst.¹⁰ Glavni depo opremljen je sigurnosnim sustavom, a uvjeti odnosa temperature i relativne vlage, koji mogu biti glavnim uzrokom propadanja čuvanih materijala, standardno su regulirani. Spremanje predmeta također je standardizirano.

Muzej grada Rijeke, dokumentacija (program m++)

Muzej grada Rijeke, izložba „Reklama u Rijeci 1890-1940“
(<http://www.klub-susacana.hr/revija/clanak.asp?Num=64&C=18>, 3.12.2014.)

Muzejska komunikacija

Tijekom jedne godine Muzej grada prezentira desetak privremenih izložbi iz fundusa Muzeja grada Rijeke ili gostujućih. Muzej je također aktivan i u putujućim izložbama, od kojih je najuspješnija bila *Merika* autora Ervina Dubrovića, kojoj je 2009. godine dodijeljena godišnja nagrada Hrvatskog muzejskog društva.¹¹ Poziv njujorškog Muzeja iseljeništva *Ellis Island Immigration Museuma*, potvrda je izuzetne kvalitete izložbe čime se također ostvarila prilika za pozicioniranje nacionalne baštine u globalni kontekst.¹² O estetskom izgledu izložbe brinu se kustos i dizajner, koji također, uz muzejski postav, uređuju i izdaju prikladnu monografiju. Struktura izložbi pretežito je taksonometrijska (okuplja slične predmete), stil izlaganja je estetski (primat se daje estetskim obilježjima predmeta kojima se podređuje tekst), a tehnika je statična (predmeti ne mijenjaju položaj). Pri samom početku planiranja prate se natječaji te se na taj način traže financijska sredstva koja većinom dodjeljuju Grad Rijeka i Ministarstvo kulture. Nažalost, Muzej nema zaposlenog muzejskog pedagoga, no održavanje radionica, gdje se ponekad surađuje i s umjetnikom čiji se opus izlaže, pozitivna je naznaka takvog angažmana. Najčešći posjetitelji su lokalni žitelji, no česti su i posjeti organiziranih osnovnoškolskih ili srednjoškolskih grupa. Turistički su posjeti malobrojni, no razloge tome, smatram, treba tražiti u smještaju muzeja izvan užeg gradskog centra kao u nedovoljnom znakovnom informiranju potencijalno zainteresiranih turista. Muzej grada Rijeke uključen je i u *Noć muzeja*, kulturnu manifestaciju koju je prije osam godina

pokrenulo Hrvatsko muzejsko društvo s ciljem popularizacije muzejskih sadržaja te dovođenja publike u muzejske prostore te je postao i sudionikom međunarodnog projekta digitalizacije secesijske baštine, *Partage Plus*, čiji je cilj digitalizacija fundusa europske secesijske baštine. Uz značaj objedinjavanja europske secesije, naglasak bih stavila upravo na širu dostupnost cjeloukupnog materijala, čije će pretraživanje biti omogućeno na 17 europskih jezika zemalja sudionica projekta. Na taj način, materijal koji nije dio muzejskih postava i koji se nalazi u depoima, postaje vizualno dostupan svima zainteresiranima. Sudjelovanje Muzeja grada Rijeke u potonjem projektu financijski podržava Ministarstvo kulture RH. Nepostojanje adekvatnog odjela za marketing je „najslabija karika“ muzejske komunikacije, čemu je razlog nedostatak potrebnih financija, sudeći prema riječima kustosice Jelene Dunato. Naznaka marketinškog plana postojanje je adekvatne mrežne, kao i Facebook stranice.

Muzej grada Rijeke, „Noć muzeja“ 2014. g.
(<http://www.mojarijeka.hr/kultura/kisa-nije-zaustavila-noc-muzeja>, 3.12.2014.)

Muzej grada Rijeke, izložba „Merika“. Foto: Petar Fabijan
(http://croatia.ch/zanimljivosti/120409_2.php, 3.12.2014.)

Muzej grada Rijeke, internetska stranica
(<http://www.muzej-rijeka.hr/index.asp>, 3.12.2014.)

Zaključak

Kako bih sažeto iznijela prednosti i nedostatke Muzeja grada, izvest ću kratku SWOT analizu. Vodeća prednost Muzeja grada Rijeke jesu izrazito zanimljive, edukativne i estetski primamljive privremene, gostujuće i putujuće izložbe te sposobna i obrazovana radna snaga. S obzirom na opće karakteristike i usmjerenja koje Tomislav Šola definira u *Esejima o muzejima i njihovoj teoriji*, Muzej grada Rijeke postepeno se udaljava od koncepta tradicionalnih prema konceptu reformiranih muzeja, što vidim kao svojevrsni napredak i vrlo pozitivnu odliku rada Muzeja. Ograničenost prostora onemogućuje postojanje stalnog postava, što je veliki problem Muzeja grada i predstavlja ključnu slabost. Nadalje, nepostojanje organiziranog marketinškog plana kao i razvijenije publikacije, također su evidentni nedostaci, koje treba eliminirati ukoliko se muzejski rad želi podići na višu razinu. U nedostatke ubrajam i neprilagođenost muzejskih čvorova za osobe s invaliditetom, ali i nepostojanje adekvatne samostalne muzejske trgovine ili pak muzejskog kafića. Mogućnosti Muzeja grada Rijeke su velike: kvalitete izložbi i izrazito zanimljiva kolekcija zbirki predstavljaju glavni adut muzeja u daljnjem poslovanju, kojeg će uz poneke akcije preinake organizacije, prepoznati i šira publika. Poboljšanjem marketinga, Muzej grada Rijeke dobio bi veću pozornost te bi na taj način njegova posjećenost sigurno bila veća.

---

1 <http://www.rijeka.hr/MuzejiI Galerije> (pristup: 23.4.2014.).

2 *Zakon o muzejima RH*, NN 142/98, 65/09 - <http://www.zakon.hr/z/302/Zakon-o-muzejima>, članak 21. (pristup: 23.4.2014.)

3 *Zakon o muzejima RH*, NN 142/98, 65/09 - <http://www.zakon.hr/z/302/Zakon-o-muzejima>, članak 36. (pristup: 23.4.2014.)

4 Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet u Zagrebu, 1993., 158.

5 Maroević (bilj. 4), 163.

6 *Zakon o muzejima RH*, NN 142/98, 65/09 - <http://www.zakon.hr/z/302/Zakon-o-muzejima>, članak 45. (pristup: 23.4.2014.)

7 Maroević (bilj. 4), 189-190.

8 <http://www.link2.hr/mplspls.htm> (pristup: 23.4.2014.)

9 Maroević (bilj. 4), 174.

10 Maroević (bilj. 4), 174.

11 <http://www.rijeka.hr/GodisnjaNagradeHMDa> (pristup: 23.04.2014.)

12 http://www.croatia.ch/zanimljivosti/120409_2.php (pristup: 23.04.2014.)

13 http://hr.wikipedia.org/wiki/No%C4%87_muzeja (pristup: 23.4.2014.)

14 http://hr.wikipedia.org/wiki/Partage_Plus (pristup: 23.4.2014.)

15 Tomislav Šola, *Eseji o muzejima i njihovoj teoriji – prema kibernetičkom muzeju*. Zagreb: Hrvatski nacionalni komitet ICOM, 2003., 50-53.

IDEJNI MUZEJI / MUSEUM CONCEPTS

---

akultet Sveučilišta u
povijest umjetnosti
zeologija

MUZEJ BAŠĆANSKIH ŠTORIJA

arina Dujmović
odina: 2013/2014.

Marina Dujmović

Muzej bašćanskih štorija

The idea for the Museum of fables from Baška

Uvod

Bašćanska kotlina na jugu otoka Krka predstavlja fenomen promatran iz brojnih perspektiva. Od vremena antike, područje baštini mnogo materijalnih kulturno-povijesnih spomenika, ali i bogatu usmenu predaju i specifičan način govora koji se očuvao do danas. Prolaskom vremena i dolaskom novih generacija, izrazi i reference na brojne legende i mitove i dalje su u upotrebi, ali se njihovi korijeni gube i zaboravljaju. Mali muzej ili izložbeni postav kao dio Zavičajnog muzeja Baške, koji bi prezentirao upravo navedene specifičnosti, mogao bi privući posjetitelje i educirati lokalno stanovništvo, te povećati zanimanje za postojeći Zavičajni muzej. Zahvaljujući njemu, legende i priče ponovo bi oživjele.

Muzej bašćanskih štorija, kao idejni muzej, imao bi za cilj privući posjetitelje predstavom bogate bašćanske usmene predaje: mitova, legendi, lokalnih zgoda i pošalica te ustaljenih fraza. Prezentirajući priče od davnih vremena do danas na inovativan i slikovit način, pridonijelo bi se očuvanju baštine koja s novim generacijama polako izumire. Predstavljanjem tog dijela kulture bašćanske zajednice multimedijalnim pomagalima ponovo bi oživjeli priče i ljude, svjedočeći o bogatoj i maštovitoj prošlosti bašćanskih predaka. Pozornost ovoga muzeja usmjerila bi se na posjetitelje svih uzrasta, u nadi da će zapamtiti priče koje bi im približile način života na ovom prostoru i njegovu povijest, motivirajući ih za ponovni posjet. Identitet, kao dio muzeološke poruke, postaje element spoznaje o postojanju i korijenima koji sežu do različitih razina prošlosti, a takav muzej kod lokalnih posjetitelja potiče osjećaj pripadnosti zajednici i mjestu.¹

Ovaj muzej u odnosu na matičnost, mogao bi biti vertikalno povezan s Povijesnim i pomorskim muzejem u Rijeci te Etnografskim muzejem u Zagrebu, a horizontalno, ali i institucionalno, sa Zavičajnim muzejem u Baški.

Primjer ilustracije uz priču o vražiću Maliku
(preuzeto iz: Magašić Mauricije, Bašćanske besede,
Baška: 2003., str.11)

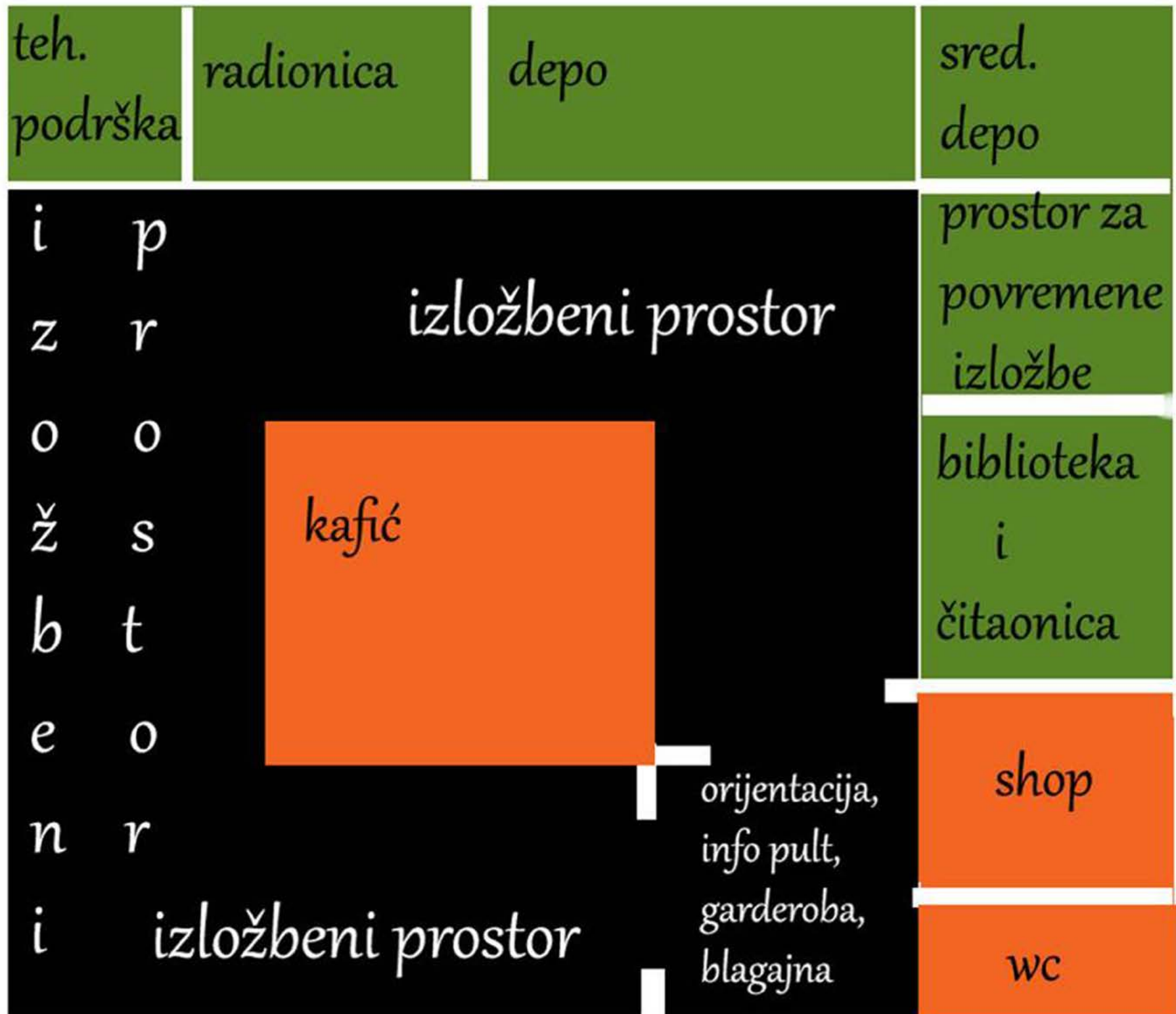
Muzejske zbirke, politika sabiranja i dokumentacija

Cjelokupni stalni postav muzeja temeljio bi se na "pričanju priče". Forma bi bila tematska i sastavljena mozaičnim principom, te bi se temeljila na predmetima triju zbirki: Fotografije i audiovizualnih zapisa, Povijesne zbirke i Etnografske zbirke. U njihovoj interpretaciji unutar stalnog postava koristile bi se napredne tehnike multimedije čineći tako sadržaj interaktivnim za posjetitelja, čime bi se didaktična komponenta podređivanja predmeta tekstu znatno ublažila. Sabiranje predmeta vršilo bi se otkupom ili prihvatom doniranih fotografija, povijesnih zapisa, audiovizualnog materijala i ostale građe, kao i korištenjem predmeta iz fundusa Zavičajnog muzeja Baške kao krovne institucije.

Prostor muzeja

Muzej bašćanskih štorija smjestio bi se u novoj zgradi na najfrekventnijoj lokaciji u samom središtu Baške te bi bio lako dostupan svima, uključujući osobe s invaliditetom. Tlocrtno promatrano prostor ovoga muzeja bio bi kvadrat s pravokutnim atrijem u sredini. Ulazni prostor na jugoistočnoj strani zauzima bi prostor garderobe, info-pulta i sanitarnih prostorija. Kretanjem ulijevo ulazilo bi se u prva dva kraka izložbenog prostora unutar kojih bi bio smješten dio postava koji bi se bavio mitovima i legendama. Drugi krak izložbenog prostora obuhvaćao bi dio posvećen ustaljenim izrazima, lokalnim zgodama i pošalicama, te bi iz tog prostora bio moguć ulaz u prostor namijenjen za privremene izložbe iz kojeg bi pak bio omogućen pristup knjižnici s južne strane te depoima, radionicama i uredima sa sjeverne strane. Na ovaj način regulirao bi se ulazak u polujavne i zatvorene prostore muzeja. Treći, nešto manji krak prostora obuhvaćao bi dio izložbe koji se bavi obiteljskim nadimcima, te bi od ulaznog dijela bio odvojen pregradnim zidom. Iz zadnjeg kraka prostora koji obuhvaća stalni postav bilo bi moguće ući u suvenirnicu i kafić ili produžiti ravno prema izlazu.

Depoi/spremišta bili bi smješteni na sjevernoj strani muzeja gdje bi zauzeli manji dio prostora uz radionicu radi lakšeg prijenosa i prevencije oštećenja. Uvjeti u depoima bili bi podređeni očuvanju građe u njima, a njihovo osvjetljenje bilo bi svedeno na minimum zbog osjetljivosti pohranjenog materijala.²

Muzej baščanskih štorija, tlocrt zgrade

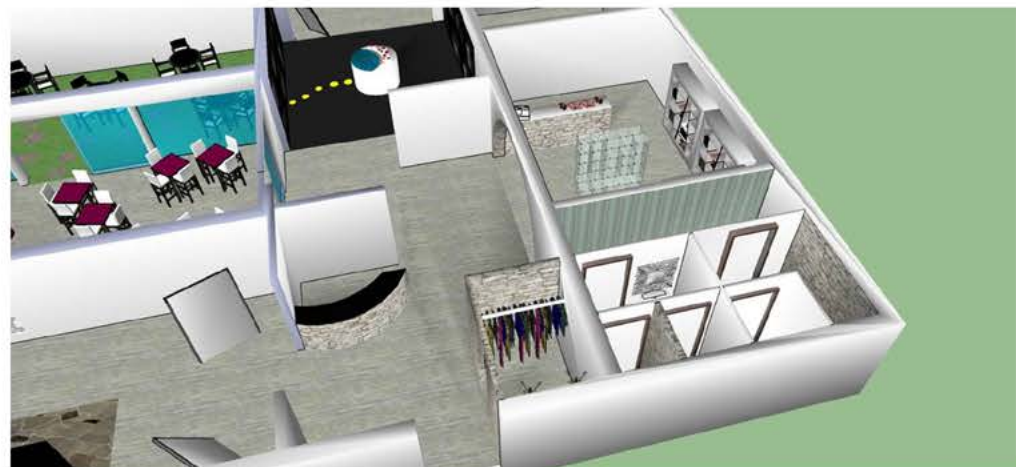
Muzej prema društvu – komunikacija

Stalni postav Muzeja baščanskih štorija bio bi podijeljen u tri dijela od kojih bi se svaki bavio pojedinim baščanskim "fenomenom". Upotunjene fotografijama i spisima sve cjeline postava temeljile bi se većinom na usmenoj predaji lokalnog stanovništva te bi tako ovaj muzej postao "ogledalo" još uvijek živuće zajednice i tradicije.

Struktura stalnog izložbenog postava bila bi tematska, dok bi pristup bio mozaičan, što znači da bi posjetitelj sam birao način kretanja po izložbi. Stil izložbe bio bi kombinacija didaktičkog (drugi dio izložbe) i evokacijskog pristupa (prvi i treći dio izložbe), tehnika komuniciranja varirala bi između statične i dinamične, dok bi posljednji dio izložbe (nadimci) u potpunosti bio interaktivan.³

Prvi dio stalnog izložbenog postava isključivo bi se bavio mitovima i legendama vezanima uz Baščansku kotlinu te bi bio obogaćen audiovizualnim materijalom i pisanim tekstovima, dok bi se druga etapa koncentrirala na specifične ustaljene izraze koji se svakodnevno koriste u govoru lokalnih stanovnika, a nerazumljivi su drugima („Ča se vrtiš k'o Marica va krug?", „Počisti to malo onako po Pajalići!", itd.). Svaki izraz pratio bi opis i legenda, a ovisno o primjeru, pratio bi ga spis, ilustracija ili fotografija koja ga pobliže objašnjava čime bi se na neki način mogla postići i interdisciplinarnost pri prezentaciji unutar stalnog postava. Posljednji dio izložbe u potpunosti bi bio interaktivan, a koncentrirao bi se na uporabu obiteljskih nadimaka u Baščanskoj kotlini koji služe za razlikovanje obitelji koje nisu u rodu, a imaju isto prezime. Uz svaki nadimak nalazila bi se slika, pojašnjenje, opis i legenda ili priča koja govori nešto o toj obitelji ili nastanku nadimka.

Stalni postav protezao bi se kroz četiri kraka izložbenog prostora, a bio bi podijeljen u tri dijela. Po ulasku u svaki posjetitelji bi naišli na četverojezičnu tablu koja pobliže opisuje ono što ih očekuje. U dijelu izložbe koji se bavi mitovima i legendama, priče bi se redale kronološki, dok bi neke od njih bile postavljene u prigodnu scenografiju – legenda o Baščanskoj ploči prikazivala bi se kao film na replici apside crkve sv. Lucije, dok bi se na plutejima koji vjerno repliciraju one u spomenutoj crkvi nalazile slušalice uz pomoć kojih bi se priča mogla pratiti na četiri jezika (hrvatski, engleski, njemački i talijanski). U slučaju osoba s invaliditetom (gluhe osobe), priča je napisana na "zidovima" iznad pluteja. Prilikom prolaska ispred senzora kod priče o vražiću Maliku, iz zida bi izašao dvodimenzionalni lik Malika u prirodnoj veličini na taj način zorno predočavajući priču o vražićku koji straši ljude.

Muzej baščanskih štorija, pogled na glavni ulaz

Muzej baščanskih štorija, pogled na zgradu

Muzej baščanskih štorija, prvi dio izložbenog postava – mitovi i legende

Zaključak

Po ulasku u druge dijelove izložbenog prostora posjetitelj bi ponovo dočekali uvodni paneli koji objašnjavaju važnost lokalnih zgoda i pošalica te ustaljenih bašćanskih fraza. Na zidovima bili bi prikazani izrazi te njihovi korijeni uz prigodne ilustracije.⁴

Treća etapa postava bavila bi se bašćanskim obiteljskim nadimcima. U mraku bi bila osvijetljena jedino maketa Baške koja bi se nalazila na sredini prostorije. Pritiskom na dugme koje se nalazi na pojedinim kućicama, na podu bi se palile lampice koje bi vodile do zida s ispisanim nadimcima uz značajne priče koje su vezane uz tu obitelj te fotografije nekih najznačajnijih nositelja tog nadimka. Paljenjem lampice uz pojedini nadimak, osvjetljava se taj dio zida i omogućava čitanje.

Privremene izložbe koje bi se održavale svakih nekoliko mjeseci bavile bi se temama povezanim s bašćanskom tradicijom. Radile bi se u suradnji s lokalnom udrugom "Sinjali" (npr. revija starinskog donjeg rublja, tradicionalni bašćanski pir i sl.) i krovnom institucijom, Zavičajnim muzejom Baške.

Muzejski postav osmišljavao bi, vodio i promovirao kustos, etnolog i povjesničar ili povjesničar umjetnosti te udruga "Sinjali" uz pomoć volontera. Promocija bi se najčešće odvijala putem letaka, deplijana, plakata, kostimiranih promenada tijekom ljetnih mjeseci, društvenih mreža, itd. Muzej bi

Idejni Muzej bašćanskih štorija nije tipičan zavičajni muzej prepun neadekvatno prezentiranih narodnih nošnji i starog posuđa, često "dosadnih" postava koji odbijaju posjetitelje. Interaktivnost i suvremene multimedijske tehnike te pričanje priča, koje su komične i zanimljive, mogao bi zaintrigirati veći broj posjetitelja koji uvijek žele čuti nešto o ljudima koji ih okružuju kao i o prostoru u kojemu žive ili ga posjećuju. Realizacijom ovoga projekta lokalna zajednica Baške mogla bi profitirati, posebice u ljetnim mjesecima kada je mjesto prepuno turista, ali i zimi kada bi lokalno stanovništvo kroz edukativne radionice i nove sadržaje iz vlastite povijesti naučilo više o svojim precima. Ovakav muzej također je potreban kako bi djeca, ali i odrasli žitelji Baške bolje razumjeli svoju okolinu i povijest koju s odmakom generacija sve više i više zaboravljaju.

---

1 Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet u Zagrebu, 1993., 99.

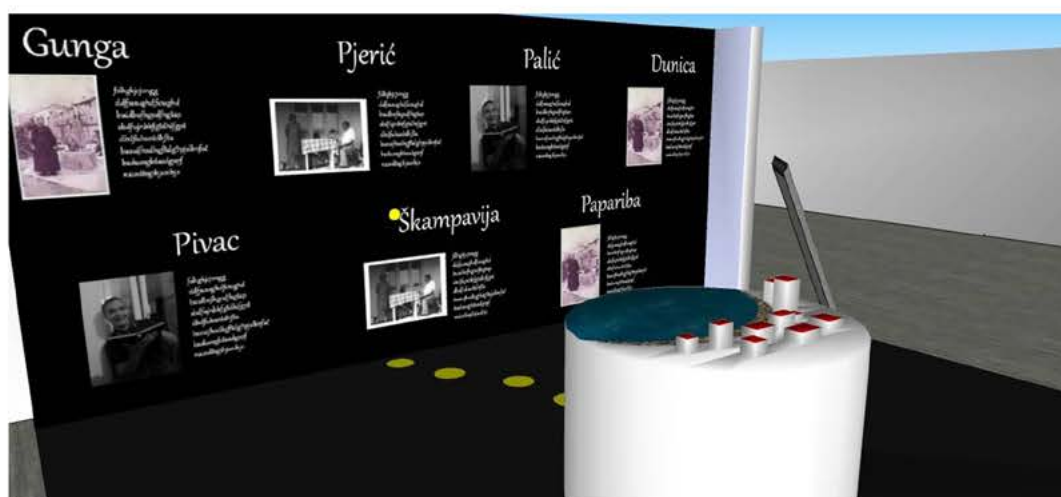
2 *Zakon o muzejima RH*, NN 142/98, 65/09 - <http://www.zakon.hr/z/302/Zakon-o-muzejima>, (12.4.2014.); Zaštita muzejskih zbirki, PP prezentacija s predavanja, <http://mudri.uniri.hr>, (12.4.2014.).

3 Peter van Mensch, „Obilježja izložbi“. *Informatica Museologica* 34, 2003, (3-4): 8.

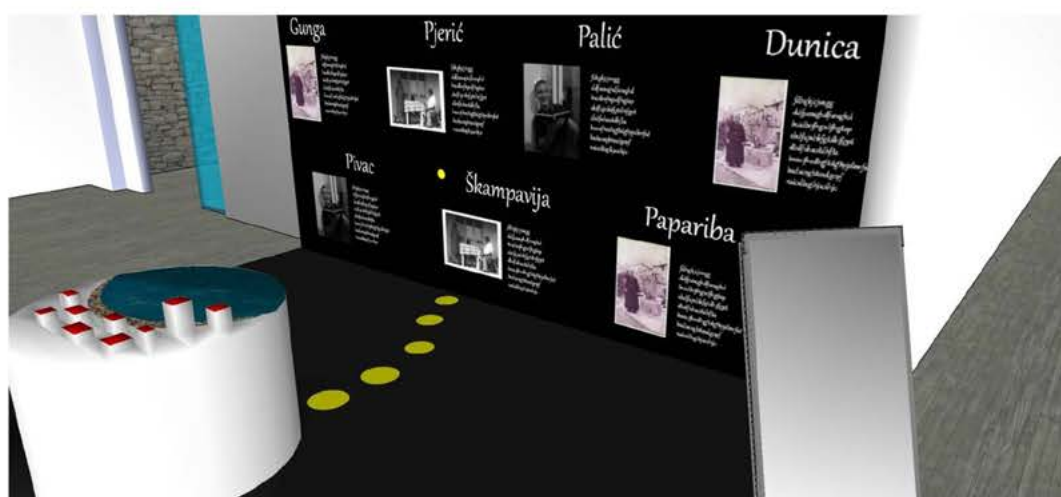
4 Mauricije Magašić, *Bašćanske besede*. Baška, 2003.

Muzej baščanskih štorija, prvi dio izložbenog postava – mitovi i legende

Muzej baščanskih štorija, pogled na posljednji dio postava – nadimci

Muzej baščanskih štorija, pogled na posljednji dio postava – nadimci

Toni Ivetić

Idejni muzej Pula film festivala u Puli

Ideal concept for the Museum of the Pula Film Festival

Festival igranog filma u Puli najstariji je filmski festival u Hrvatskoj sa tradicijom dugom 60 godina. Time se Pula ističe kao logično mjesto za Muzej Pula film festivala. Grad bi time dobio novi sadržaj, jedan od dodatnih za vrijeme trajanja festivala, ali i sadržaj koji bi mogao činiti kulturnu ponudu grada bogatijom tijekom cijele godine. Kao prvi takav muzej u Hrvatskoj objedinjavao bi predmete vezane uz povijest festivala i cjelokupne filmske industrije na području Hrvatske te prostora bivše Jugoslavije, s obzirom na to da je festival započeo kao "Festival Jugoslavenskog igranog filma".

Muzej i njegove organizacijske jedinice

Osnivač Muzeja bio bi Grad Pula, a muzej bi vrlo usko surađivao s javnom ustanovom Pula film festival. Njegov karakter bio bi nacionalni budući da bi obuhvatio cjelokupnu filmsku djelatnost u Hrvatskoj. Po tipologiji bio bi specijalizirani umjetnički muzej.¹ Suradnja bi bila moguća sa svim kulturnim institucijama u Puli te zainteresiranim regionalnim i nacionalnim ustanovama. Muzej bi djelovao kroz četiri temeljna parametra: prikupljanje, zaštita, istraživanje i komunikacija, dok bi najistaknutiji parametar njegova djelovanja, s obzirom na njegovu građu, bila komunikacija.²

Zbog svoje specifičnosti Muzej bi imao dva kustosa koji bi se brinuli o zbirkama i organizaciji povremenih izložbi,³ muzejskog pedagoga zaduženog za komunikaciju i medijaciju, te stručno, tehničko i administrativno osoblje. U vrijeme ljetnih mjeseci kao dodatna pomoć bili bi zaposleni studenti i volonteri.

Muzejski predmeti i potencijalne muzejske zbirke

Muzej Pula film festivala imao bi jedinstvenu politiku sabiranja koju bi bilo potrebno proširiti na prostor cijele bivše Jugoslavije. Najveći dio zbirke nabavljao bi se putem donacija i ostavština zbirke iz fundusa Javne ustanove Pula film festival, koja bi u ovom projektu mogla biti idealna institucija-partner. Muzej bi bio dužan voditi primarnu, sekundarnu i tercijarnu dokumentaciju.⁴ Kustos koji bi se brinuo o zbirci morao bi svakodnevno brinuti o građi, a za to bi mu bili dostupni depo i studijski depo smješteni u zgradi muzeja. Zaštita unutar muzeja podrazumijeva stvaranje prikladne okoline za materijalnost predmeta pohranjenih u muzeju čime se osigurava njihova trajnost.⁵ Muzej bi imao tri inicijalne zbirke. Prva zbirka obuhvaćala bi fotografije i plakate vezane uz manifestaciju Pula film festivala, koji svjedoče o nekadašnjoj veličini festivala, slavnim gošćama i gostima, projekcijama i euforiji u gradu tijekom održavanja festivala. Druga zbirka sadržavala bi predmete s festivala: nagrade iz pojedinih

godina, promotivne materijale, kataloge i programske knjižice, i dr. Sukladno tome bilo bi zanimljivo prikupiti i novinske članke u kojima bi se mogao vidjeti kritički pristup filmovima, odnosno reakcije publike i struke. Treću zbirku sačinjavale bi filmske trake i filmska oprema.

Potencijalni muzejski prostor

Prostor budućeg muzeja nalazio bi se u adaptiranoj zgradi starog autobusnog kolodvora u Puli, koji predstavlja adekvatan prostor u centru grada i u blizini glavnih punktova festivala. Sadašnja velika dvorana nekadašnjeg perona preuredila bi se u dva dijela: manji bi sadržavao ulazni prostor, dok bi prostor kata pregradnjom idealno poslužio za stalni postav. Uz adekvatni stalni postav muzej bi imao i prostor za povremene izložbe, smješten u prizemlju. U bočnim prostorima nekadašnje čekaonice i ureda smjestili bi se prostori muzejske administracije, depoi i multimedijalna dvorana. Budući da je prostor smješten između dviju gradskih ulica, komunikacija s javnim prostorom moguća je s obje strane zgrade. Muzejska trgovina i kafić bili bi smješteni uz muzejski prostor.

Pula, stara autobusna stanica – potencijalni prostor muzeja (www.panoramio.com, 3.12.2014.)

Muzejska komunikacija – muzej i publika

Muzej bi imao dva prostora za izložbe. Na katu bi se nalazio prostor za stalni postav gdje bi bio smješten najveći broj muzejskih predmeta. Stalni postav bi se zbog specifičnosti građe morao češće mijenjati te je predviđeno da ne traje više od 5 godina. Također, neki muzejski predmeti unutar stalnog postava bi se tijekom kraćeg vremenskog perioda zamijenjivali drugima: npr. fotografije i plakati, s obzirom na osjetljivost materijala na svjetlost. Drugi, veći predmeti bili bi stalno postavljeni.⁶

Osim muzejskih predmeta stalni postav upotpunjavali bi i video zidovi na kojima bi se prikazivali isjecci iz filmova, poznate scene, kao i isjecci snimaka s filmskih festivala kroz povijest. Osim toga postojali bi i LCD-ekrani koji bi služili kao popratni tumač izložbi dajući dodatne informacije, uz dokumente i fotografije. Paneli i legende bili bi osvijetljeni i nalazili bi se na adekvatnim mjestima, a svi bi bili pisani na pet jezika: hrvatskom, njemačkom, engleskom, talijanskom i francuskom. Na ulazu u stalni postav nalazio bi se uvodni panel koji bi donosio informacije o stalnom postavu, ali i o Pula film festivalu. Prateći izložbeni paneli nalazili bi se na više mjesta u postavu i davali bi detaljniji uvid u sekcije stalne izložbe, omogućavajući posjetitelju da lako i adekvatno prati tijek izložbe. Legende bi se smjestile uz svaki izloženi predmet. Prostorije bi morale biti zamračene kako bi svjetleći paneli, video zidovi i LCD-ekrani bili vidljivi, a manjak dnevne svjetlosti išao bi i u prilog boljoj zaštiti izloženih predmeta materijalom osjetljivijih na svjetlost.

Pula, Zero Strasse, izložba „Festivalska Pula“ 2013. g. – primjer zbirke fotografije i plakata

Za obilazak stalnog postava bilo bi dovoljno oko 40 minuta. Muzej bi bio namijenjen svim dobnim skupinama, a najveća posjećenost očekivala bi se tijekom ljetnih mjeseci, za vrijeme trajanja Pula film festivala.

Pula, predvorje kina Valli – mogući izgled stalnog postava

U prizemlju muzejske zgrade nalazio bi se prostor za povremene izložbe, koji bi zbog prirode muzeja, trebao biti najveći. Muzej ovoga tipa morao bi imati dinamičan postav budući da predstavlja umjetnost koja je istih karakteristika.⁷ Upravo zato najveći naglasak trebao bi biti na organizaciji povremenih izložbi. One bi tematski bile vezane uz pulski festival, ali bi predstavljale i cjelokupnu filmsku industriju, s naglaskom na prostor bivše Jugoslavije. Obuhvatile bi određene ličnosti, istaknute glumce, redatelje, fenomene u filmovima, filmska razdoblja i sl. Relativno malen muzejski fondus uvjetovao bi posudbu predmeta za privremene izložbe kako bi konkretna tema mogla biti što kvalitetnije prezentirana. Muzejski pedagog bio bi zadužen za provođenje kvalitetne edukativne komunikacije s posjetiteljima. Raznim radionicama i predavanjima koje bi pratile održavanje povremenih izložbi, dodatno bi se upotpunio muzejski program. Uz prostor za povremene izložbe nalazila bi se i polivalentna dvorana koja bi mogla služiti za navedene radionice, ali i za filmske projekcije koje bi pratile oba postava.

Predviđene povremene izložbe bi po organizacijskoj strukturi trebale biti tematskog karaktera, ali s mozaičnim pristupom, pokušavajući tako ublažiti potencijalnu monotonost u konačnom ishodu. Korištenjem različitih pomagala,

multimedije, projekcija i zvuka stvorila bi se izložba koja manipulira i preuzima svijest posjetitelja te ga time odvodi u samu srž prikazane teme, evocirajući određene osjećaje. Posjetitelju u takvom prostoru nikako ne bi bilo dosadno, već bi trebao izgubiti pojam o vremenu i ući svim svojim osjetilima u filmski svijet.⁸ Za planiranje i izvođenje izložbi bili bi zaduženi kustosi muzeja, uz suradnju sa stručnjacima specijaliziranim za određenu tematiku i problematiku. Kustosi, po potrebi i stručni suradnici, bili bi zaduženi i za publikaciju muzejskih kataloga koji bi osim stalnog postava morali pratiti i dinamičnu izmjenu povremenih izložbi.

Marketing bi se u najvećoj mjeri oslanjao na Javnu ustanovu Pula film festival, a festival bi bio najbolja promidžba muzeja. Za svakodnevnu muzejsku pomidžbu i komunikaciju s javnošću koristila bi se internetska stranica sa svim informacijama o događanjima, kao i visoko frekventne društvene mreže, te plakati, novine i internet portali. Muzej bi sudjelovao i u manifestaciji *Noć muzeja* posebnim događanjima.

Uz muzejski prostor postojao bi i kafić u sklopu kojeg bi se nalazila i manja muzejska trgovina s raznim materijalima povezanim uz film, muzejskim izdanjima i replikama poznatih filmskih rekvizita. Kafić bi imao posebnu ponudu pića iz filmova, a uz njega bi se nalazila mala biblioteka izdanja vezanih uz film, kao i moguća videoteka rijetkih filmova. Radno vrijeme muzeja bilo bi od 10 do 18 sati, dok bi petkom muzej radio do 22 sata, a cijena ulaznice bila bi simbolična.

Zaključak

Muzej Pula film festivala uvelike bi doprinio kulturnom životu grada Pule. Svojom djelatnošću upotpunio bi djelatnost filmskog festivala, ponudu tijekom turističke sezone, ali i ostatka godine. Svojim poslanjem i sadržajem bio bi i važan doprinos osvještavanju kulturnog identiteta lokalne zajednice.

Primjer moguće privremene izložbe –
lik i djelo Milene Dravić (www.sodalive.ba, 3.12.2014.)

Primjer plakata Festivala iz 1979. godine (www.istrapedia.hr, 3.12.2014.)

---

1 Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet u Zagrebu, 1993., 77-80.

2 Maroević (bilj. 1), str. 84.

3 Maroević (bilj. 1), str. 85-86.

4 *Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi*. Zagreb: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2010., članak 6.-17.

5 Maroević (bilj. 1), str. 174.

6 Peter van Mensch, „Obilježja izložbi“. *Informatica Museologica* 34, 2003, (3-4): 8.

7 Mensch (bilj. 6), str. 8.

8 Mensch (bilj. 6), str. 9.

Dejan Troha

Muzej DVD Prezid kao mogućnost očuvanja lokalne baštine i tradicije
Museum of the FD in Prezid as place for preservation of patrimony and tradition

Uvod

Vatrogastvo u Prezidu ima tradiciju dužu od stotinu godina. Dobrovoljno vatrogasno društvo Prezid osnovano je 1886. godine na inicijativu uglednijih mještana predvođenih Ščitomirom Vilharom, kasnije i prvim predsjednikom društva. Tijekom svoje duge povijesti Društvo je konstantno bilo uključeno u razna kulturna i društvena zbivanja, sudjelovalo je u mnogim projektima te je imalo izuzetno važnu ulogu u razvoju Prezida. Sadašnja zgrada vatrogasnog doma izgrađena je 1934. godine, a otvorena je u okviru proslave 50. obljetnice dvije godine kasnije. Nakon Drugog svjetskog rata, tijekom kojeg su mnogi mještani izgubili život, društvo aktivno sudjeluje u obnovi Prezida. U vatrogasnom je domu, u sklopu stote obljetnice, postavljena 1966. godine i Zavičajna zbirka, danas premještena na drugu lokaciju. Treba napomenuti kako je iste godine osnovan Vatrogasni podmladak koji, doduše u smanjenom okviru, radi još i danas te je izuzetno važan za nastavak tradicije vatrogastva u Prezidu.¹

Prezid, vatrogasni dom, pročelje

Ideja muzeja

Navedeni podaci pokazuju koliko je značenje društvo imalo u novijoj povijesti Prezida te daju više nego dobar razlog za pokretanje muzejske institucije u Prezidu, koja bi na adekvatan način prezentirala bogatu baštinu DVD-a Prezid, čija se glavnina danas nalazi u sklopu Zavičajne zbirke i unutar Vatrogasnog doma te je izuzetno loše prezentirana i nedostupna široj javnosti. Upravo bi prostor Vatrogasnog doma, koji će skorom izgradnjom nove zgrade izgubiti svoju prvobitnu namjenu, zbog svog simboličkog značenja poslužio za muzejski prostor DVD-a Prezid.

Muzej kao ustanova

Muzej DVD-a Prezid, kao specijalizirani tip muzeja, predstavljao bi manji projekt u okviru Grada Čabra. Prema tome, upravo bi Grad Čabar bio osnivač muzeja za kojeg vjerujem da bi uz pomoć Ministarstva kulture financijski mogao podržati projekt tih razmjera.² Također, smatram da bi se upravni i administrativni poslovi mogli provoditi kroz službe gradske uprave. Prenamjenom postojeće stare zgrade došlo bi do znatne uštede troškova budući da je zgrada relativno dobro očuvana. Graditi novu zgradu u tako maloj sredini ne bi imalo smisla. Sadašnja zgrada vatrogasnog društva zahtijevala bi prvenstveno zamjenu ili sanaciju postojećeg krovišta te intervenciju u unutrašnjosti, koja je trenutno podijeljena na dva prostora: prednji prostor koji služi kao garaža te stražnji za potrebe održavanja sjednica, gdje se nalazi i dio zbirke. Taj stražnji prostor bio bi pregrađen za potrebe smještaja sanitarnog čvora i ureda dok bi se zbog manjka prostora depo nalazio na drugoj lokaciji, tj. bio bi dislociran od muzejske zgrade. Muzejsko osoblje činio bi kustos, kao nositelj osnovnog muzejskog rada, dok bi volonteri pomagali u radu Muzeja te bi sudjelovali u oglašavanju i promoviranju.³ Muzej Dobrovoljnog vatrogasnog društva Prezid imao bi za cilj da stručnim prikupljanjem, proučavanjem i adekvatnim prezentiranjem predmeta, očuva bogatu baštinu vatrogastva lokalne sredine koje je ostvarilo izraziti utjecaj na razvitak Prezida. U prvom redu, nastojao bi se pobuditi interes mještana pružajući im uvid u prošlost njihova kraja.

Muzejske zbirke

Muzejske zbirke sadržavale bi Zbirku fotografija i dokumenata, Zbirku stare vatrogasne opreme te Zbirku pehara i priznanja. Veći broj predmeta nalazio bi se u stalnom postavu koji bi bio smješten u prednjem prostoru muzejske zgrade, s orijentacijom na središnji i bočne dijelove prostora. Uz to postojao bi i manji prostor predviđen za povremene izložbe, smješten u stražnjem dijelu. Stalni postav bio bi organiziran na sljedeći način: glavina vatrogasne opreme bila bi smještena u vitrinama u središnjem dijelu s glavnim eksponatom Muzeja: četverokolnom vatrogasnom štrcaljkom DVD-a Prezid s početka 20. stoljeća. Na lijevoj strani od ulaza nalazila bi se, također smještena u vitrinama, Zbirka starih fotografija i dokumenata koju bi sačinjavale kopije originala pohranjenih u prostorima depoa radi štetnog utjecaja svjetlosti na takvu vrstu građe. U vitrine na suprotnoj strani smjestio bi se i ostatak Zbirke stare vatrogasne opreme sa Zbirkom pehara i priznanja koja bi bila postavljena na policama na zidu iznad. Dakle, radilo bi se o taksonometrijskoj organizaciji izložbenog prostora, odnosno grupiranju predmeta na osnovu sličnosti.⁴ Na ulazu u Muzej nalazili bi se uvodni paneli koji bi ukratko predstavili određene etape stalnog izložbenog prostora dok bi se legende nalazile na vidljivom mjestu, uz predmet, te bi bile trojezične (hrvatski, slovenski, engleski). Sadržavale bi sve informacije relevantne za predmet. Za organizaciju stalnog postava bio bi zadužen kustos, koji bi također imao glavnu riječ u planiranju i provedbi privremenih izložbi koje bi organizirao uz pomoć volontera. U tu svrhu posuđivali bi se predmeti, tematski vezani uz stalni postav, od muzejskih institucija i drugih vatrogasnih društava. Posjetitelji Muzeja uglavnom bi činili pripadnici lokalne zajednice, stanovništvo čabarskog kraja i obližnjih slovenskih mjesta, no on bi naravno bio otvoren i za ostale turističke posjete. Kao što je već navedeno, zbog nedostatka prostora za smještaj depoa unutar zgrade vatrogasnog doma, potencijalno prenamijenjene u muzejski prostor, predviđeno je skladištenje predmeta na drugoj lokaciji, npr. u prizemlju zgrade pošte u sklopu koje se danas nalazi zavičajna zbirka.

Marketing

S obzirom na smještaj muzeja u maloj sredini kao što je Prezid, oglašavanje bi predstavljalo važan faktor u njegovom djelovanju. Zbog manjka financijskih sredstava i prostora te

prema tome nepostojanja odjela za marketing, kafića, restorana, dućana ili suvenirnice u sklopu muzejske zgrade, glavnu zadaću u promidžbi i reklamiranju muzeja široj javnosti imali bi volonteri.

Oglašavanje bi se prvenstveno vršilo putem medija poput radija, novina, a posebnu važnost u promoviranju muzeja imao bi internet.

DVD Prezid, četverokolna vatrogasna štrcaljka

DVD Prezid, zbirka fotografija povodom 80. godišnjice DVD-a

Također, na prostoru čabarskog kraja dijelili bi se promotivni letci i slale pozivnice za izložbe. Kako bi se uspješno pratilo suvremena društvena kretanja važna bi bila izrada web stranice i otvaranje profila na jednoj od popularnih društvenih mreža, primjerice Facebooku. Muzej bi radio tri dana u tjednu: ponedjeljkom, srijedom i petkom, a otvarao bi se i po dogovoru, kako bi ostvario što veći broj posjetitelja. U tu svrhu, nastojalo bi se također ukomponirati posjet muzeju u sklopu obilaska lokalnih znamenitosti što bi dovelo do racionalnijeg poslovanja. Prednost osnivanja muzeja svakako bi bila prenamjena postojeće zgrade, čija primarna uloga i jest vezana uz vatrogastvo, čime bi se ostvarila značajna ušteda, adekvatna prezentacija baštine vatrogastva toliko važne za lokalnu sredinu te samim time i educiranje mlađih naraštaja o prošlosti svoga kraja. Slabosti nalazimo u relativno malom broju potencijalnih posjetitelja.⁵ Što se tiče mogućnosti, odnosno prilika, osnivanje muzeja zasigurno bi naišlo na odobravanje od strane lokalne zajednice koja bi bila spremna pomoći i poduprijeti njegov rad.

Zaključak

Među stanovnicima Prezida, pogotovo onim starijima, osjeća se ponos kada se spominju prošla vremena, a pogotovo kada se govori o povijesti Vatrogasnog društva. U stotinjak godina svoga postojanja Dobrovoljno vatrogasno društvo ostvarilo je veliki utjecaj na kulturni identitet Prezida, odnosno njegovih stanovnika. Osnivanjem Muzeja DVD-a Prezid na adekvatan bi se način prezentirala baština čime bi se i mlađim generacijama približila bogata prošlost tog malog mjesta. Smještaj muzeja u staru zgradu društva logičan je izbor čime bi se izbjegla sudbina mnogih građevina koje su, nakon što su izgubile svoju prvotnu funkciju, prepuštene zubu vremena.

DVD Prezid, fotografija bivših pripadnika DVD-a

DVD Prezid, vatrogasna kaciga (1)

DVD Prezid, vatrogasna kaciga (2)

1 120 godina vatrogastva u Prezidu, (ur.) Mirko Božidar Wolf. Zagreb: Dobrovoljno vatrogasno društvo Prezid, 2006., 77-78.

2 Zakon o muzejima RH, NN 142/98, 65/09 - <http://www.zakon.hr/z/302/Zakon-o-muzejima>, članak 16.

3 Ivo Maroević, *Uvod u muzeologiju*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, Filozofski fakultet u Zagrebu, 1993., 85.

4 Peter van Mensch, „Obilježja izložbi“. *Informatica Museologica* 34, 2003., (3-4): 7.

5 Kustos bi u svojoj temeljnoj disciplini trebao biti etnolog, a tijekom neradnih dana Muzeja mogao bi obavljati poslove u okviru proučavanja i zaštite baštine na području Grada Čabra.

PRIMJERI IZ PRAKSE / CASE STUDIES

Morana Matković

Što znači Lauba – kuća za ljude i umjetnost?

What is Lauba – a house for people and art?

Lauba je jedinstven hibridan prostor koji objedinjuje različite oblike poslovanja stoga smo je nazvali Kućom za ljude i umjetnost – mjestom u kojemu stvaramo priču o suvremenoj umjetnosti i kulturi na naš način. Otvorenjem Laube 2011. godine Zagreb nije dobio još jedan muzej niti još jednu galeriju suvremene umjetnosti već jedan posve inovativan prostor posvećen svim sferama vizualne umjetnosti i kulture, prostor koji posjeduje potencijal pokretanja dijaloga u društvu – jednako u kvartovskoj, lokalnoj i široj zajednici. Unatoč brojnim i čestim lapsusima – Lauba nije muzej! Lauba nije ni galerija! Upravo ta činjenica bila je posebno zanimljiva stručnom žiriju nagrade European Museum of the Year jer je „crna dama na zagrebačkom Črnomercu“ jedinstveni primjer hibridnog prostora u kojemu se uspješno spaja komercijalna i muzeološka djelatnost u čemu je izlagački prostor samo jedan njezin dio, stoga su je i nominirali za nagradu za najinovativniji koncept 2013./2014.godine.

LAUBA prije LAUBE

Lauba je prvi i trenutno jedini zaštićeni spomenik kulture grada Zagreba uspješno transformiran u suvremeni izlagački prostor. Emil Eisner i Adolf Ehrlich, vodeće zagrebačko građevinsko poduzeće, 1910. godine projektiralo je Konjaničku vojarnu austrougarske vojske koja se prostirala na više od 20 000 kvadrata – tu su se nalazile zgrade za momčad brigadirske časničke škole, kovačnica, staje za držanje konja i jahaonica u kojoj je danas Lauba. Donedavno je u ovom prostoru djelovao glasoviti Tekstilni kombinat Zagreb, jedina tvornica specijalizirana za proizvodnju vrhunskog damasta. Zgrada jahaonice danas je jedina sačuvana građevina koja je pripadala kompleksu i prvi je primjer obnovljene arhitekture vojničke baštine u tom dijelu grada. Riječ je o zaštićenom spomeniku kulture, stoga smo ga za suvremeni izložbeni prostor adaptirali na način da smo sačuvali vrijedne povijesne karakteristike, u uskoj suradnji sa Silvijem Novakom i Vesnom Paladino iz Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture i prirode. Istovremeno, prostor je prilagođen specifičnim potrebama radova suvremene umjetnosti. Projekt potpisuje arhitektonski trio, na čelu s Alenkom Gačić-Pojatina i u suradnji s Brankom Petković i Anom Krstulović. Timu se pridružuje i Morana Vlahović, koja potpisuje oblikovanje interijera. Da se radi o iznimnom zahvatu, govore brojne pohvale i prestižna godišnja nagrada Hrvatskog društva arhitekata Bernardo Bernardi.

Nestalni postav

Lauba posjeduje privatnu kolekciju radova suvremene hrvatske umjetnosti i od samog osnutka njeguje ideju promjene. Naime, umjesto Stalnog postava kreiran je Nestalni postav što znači da se svakoga mjeseca u postavu mijenjaju pojedini dijelovi. Ovakav program reflektira potrebe za novim i drugačijim tumačenjima i kontekstualizacijama radova moderne i suvremene umjetnosti. Isto tako, našim

posjetiteljima nastojimo omogućiti da svakim svojim posjetom otkriju nove radove i zbirku dožive na nov način. Pojedini radovi iz prijašnjih postava postaju nam okidači za stvaranje novih narativa i na taj način u prostoru čuvamo i starije slojeve postava. Ovakav pristup potiče novo sagledavanje izložbenih mogućnosti: razlika između postava i privremenih izložbi više ne postoji, jedne se postavljaju uz drugo i jedne drugima pridonose.

Lauba, snimak unutrašnjosti tijekom gradnje. Foto Damir Žižić

Lauba, eksterijer. Foto Damir Žižić

LAUBA stvara

Osnovana kao aktualno i živo mjesto, Lauba usko surađuje i prati rad tridesetak hrvatskih umjetnika te nekolicine međunarodnih umjetnika. Jedinostvenost Laubinog pristupa leži u redovitom posjećivanju ateljea te sudjelovanju u cijelom procesu produkcije radova. Tako se Lauba profilirala kao institucija koja ne radi godišnje natječaje nego sama otkriva najbolje od suvremene umjetnosti danas. Do samostalne izložbe dolaze samo umjetnici s najboljim radovima. Stoga Lauba nema fiksni godišnji plan, nego radi fleksibilno i određuje termine u skladu s istinskim stanjem umjetničke produkcije. Vodeći se principom da je ovo kuća koja pomaže u stvaranju umjetničke scene, velika pažnja pridaje se stvaranju materijala koji omogućavaju umjetnicima savršenu prezentaciju. Ovaj konstantni angažman Laubu potpuno izdvaja iz uobičajene galerijske prakse. Za svakog umjetnika se povodom izložbe izrađuje fotodokumentacija radova, fotodokumentacija postava i otvorenja, photo session autora/ice, autorski tekst kritičara, prijevod teksta na engleski jezik i kompletni press clipping izložbe – portfolio izložbe s kojim se umjetnik može predstavljati na domaćim i na međunarodnim natjecajima. Vrlo često Lauba sama kontaktira domaće i strane institucije ili jednostavno pomaže umjetnicima u toj komunikaciji. Nebrojani su primjeri preuzimanja radova ili cijelih izložbi, upravo na temelju premijernog predstavljanja u Laubi – Stipan Tadić u Koprivnici i Splitu, Lovro Artuković u Zadru i u Berlinu, Zlatan Vehabović u New Yorku, Ivan Fijolić u Beogradu ...

Lauba, interijer. Foto Damir Žižić

Interdisciplinarnost kao karakteristika

Lauba ostvaruje interdisciplinarnu suradnju sa stručnjacima iz različitih područja, poput suvremene znanosti, glazbe, plesa i filma. Neki od projekata bili su za Zagreb i za Hrvatsku pionirski poduhvati – razvijeni su specifično za prostor Laube i uskoj suradnji s njezinim timom. Povodom izložbe Ivane Franke, neuroznanstvenica Ida Momennejad i neurokirurg Ulrich-Wilhelm Thomale održali su jednodnevni simpozij u kojem se kontekstualizirao rad naše umjetnice u polju neuroestetike. Specifično za galerijski prostor Laube razvijen je plesni performans Ksenije Zec i Saše Božića (u izvedbi Petre Hrašćanec i Nikoline Pristaš) „Jukebox“, u suradnji s kiparom Igorom Rufom. Ivan Marušić Klif i Petar Dundov izveli su audio-vizualni performans koji je rijetka praksa na našim područjima. Tomaž Pandur održavao je u prostoru Laube javne probe za svoju novu kazališnu predstavu. U suradnji s Društvom arhitekata Zagreba (DAZ) tri godine zaredom odvija se simpozij Misli prostor (Think Space) koji ugošćuje arhitekta i vizualne projekte.

Lauba, „Think Space“ – arhitektonska konferencija. Foto Damir Žižić

LAUBA educira

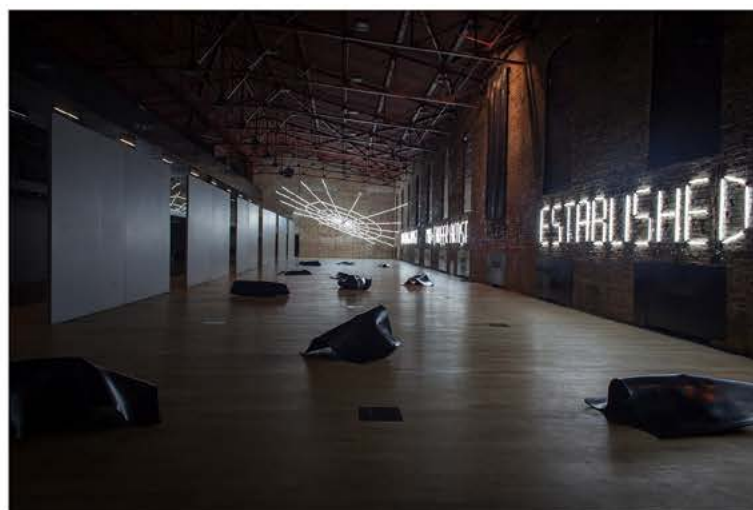
Lauba potiče volju za učenjem, razmjenu iskustava i ideja. Naš je edukativno-pedagoški program namijenjen s jedne strane djeci predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta, a s druge strane mladima i odraslima. Rad s najmlađima nije jedinstven program u gradu, provode ga svi ozbiljni izložbeni prostori. Međutim, etablirali smo se kao važno mjesto na području Črnomerca jer ne postoji drugi prostor koji educira djecu o vizualnoj umjetnosti. Danas suvremena umjetnost još uvijek nije dio školskog programa, stoga je važno napomenuti da je ovdje održano više od 280 besplatnih radionica za djecu – Laubica. S druge strane, Lauba provodi jedinstveni program edukacije kroz volontiranje za mlade i odrasle. Od prvoga dana Lauba omogućuje intenzivni volonterski program kroz kojeg mladi uče o svim aspektima funkcioniranja jedne institucije. Iako je ovaj način rada općeprihvaćen u cijelom svijetu, za sada je Lauba jedina koja sustavno provodi razrađeni program educiranja kroz volontiranje. Želimo pridonijeti umrežavanju srodnih struka, te stjecanju i razmjenjivanju novih znanja i iskustava. Program volontiranja podrazumijeva upoznavanje s načinom rada jedne privatne zbirke, te uključuje sudjelovanje u svim segmentima svakodnevnog rada izložbenog prostora i periodično sudjelovanje u postavljanju izložbi. Svaki volonter odlazi nakon tri mjeseca s personaliziranim certifikatom i preporukom koje koristi u prijavama za buduće poslove. Kroz program volontiranja do danas je prošlo preko 70 volontera bez kojih djelovanje i programi Laube ne bi bili toliko uspješni.

Lauba, izložba Ivana Fijolića „NEO N.O.B.“. Foto Damir Žižić

Za koga radimo?

Posjetitelji Laube šarolika su skupina ljudi različite dobi i zanimanja, ali sve ih veže potreba za kvalitetno provedenim vremenom i odluke u Laubi uvjetovane su navikama i mogućnostima upravo publike. Stoga je Lauba otvorena do 22 sata. Uveli smo povoljne kvartovske ulaznice, povezali smo druženje umjetnosti i hrane – galeriju s Bistrom Lauba, radimo razmjenu ulaznica s Muzejom prekinutih veza i s ORIS klubom, volonteri su osposobljeni za rad na hrvatskom i engleskom jeziku. Uza sve navedeno, najbolji primjer programa kojime se gradi i njeguje publika jest članstvo. Mnoge institucije u Hrvatskoj nominalno imaju ovaj sustav, međutim u Laubi on doista i funkcionira. Članovi su Laubina zajednica. No, Lauba ima i veliku virtualnu zajednicu o kojoj vodi brigu. Cijeli program Laube uvijek je na vrijeme javno dostupan. Lauba je prva institucija iz područja vizualne kulture koja ima Foursquare, Pinterest, Tumblr, Facebook i Vimeo račune o kojima svakodnevno brine. Promišljajući o tome kako pristupiti našim korisnicima i posjetiteljima, odlučili smo da o svemu što istražujemo nešto i napišemo te informacije podijelimo s našom zajednicom koja prati naš rad – svakoga dana Lauba preko Facebook stranice objavi po jedan novitet iz svjetske ili hrvatske vizualne kulture i umjetnosti.

Lauba, izložba Viktora Popovića „Untitled“. Foto Damir Žižić

Umjesto zaključka

Lauba stvara trendove. U tri godine svoga postojanja Lauba je postavila 21 samostalnu izložbu i 17 skupnih (Nestalnih postava). Osim izložbene djelatnosti i aktivnog rada s umjetnicima, Lauba je otvorila svoja vrata i filmskim projekcijama, kazališnim izvedbama, audio-vizualnim performansima te simpozijima i predavanjima – svim aktivnostima kojima je potvrdila da je mjesto u kojemu se stvaraju i mogu vidjeti samo najkvalitetniji projekti. Stoga, „crnu damu na zagrebačkom Črnomercu“ definitivno možemo opisati kao meku za ljude s dobrim ukusom željne inovativnih programa. Iako je po načinu organizacije rada Lauba srodna muzejskim institucijama, Lauba je u skladu sa suvremenim muzeološkim teorijama i praksama otišla korak dalje od ustaljenih definicija. Dosadašnje iskustvo, te rad i razvoj Laube potvrđuju da muzeje i slične institucije danas više ne možemo promatrati kao zbirke odabranih radova koje su javno izložene, već o njima govorimo kao o „potencijalnim laboratorijima društvenog razvoja koji su postali dijelom dominantne ekonomije.“¹ Iako Lauba nije muzej, ipak o njoj možemo govoriti kao o primjeru jednog oblika izmjenjene definicije muzeja. Stoga ću na samom kraju preuzeti citat profesora Tomislava Šole koji je jasno definirao poziciju muzejskih institucija danas – „Došlo je do jasne promjene paradigme muzeja, te se oni više ne promatraju kao statične zbirke i puki konzervatori baštine, već kao platforme za razvoj stavova, mišljenja i trendova. Značenje i važnost muzeja treba vrednovati upravo po tome koliko aktivno sudjeluje u društvenoj sredini, uolikoj se mjeri sukobljava s postojećim predrasudama te postaje pokretač ideja, rasprava, inicijativa jer takvim aktivnim sudjelovanjem radimo na transformaciji i edukaciji zajednice.“

Lauba, „LAUBATALK“ – razgovor s umjetnikom Zlatanom Vehabovićem prilikom otvorenja izložbe. Foto Damir Žižić

---

¹ Tomislav Šola, *Marketing u muzejima ili o vrlini i kako je obznaniti*. Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2001.

KOMBINAT

Razumijemo li potrebe
zeljene publike?

Svibanj 2014.

Marina Toto, Anja Sušanj i Lea Jurin

Kreativni kolektiv Kombinat

Creative community Kombinat

Održanim predavanjem, kao i ovim tekstom, predstavlja se rad kolektiva, njegova struktura, misija, kratka povijest i projekti, fokusirajući se na komunikacijsko-vizualni aspekt djelovanja. Naglašeno je da cilj nije predstaviti rad Kreativnog kolektiva Kombinat kao jedino rješenje u procesima vezanim za razvijanje publike i programa, već se informiranjem o alatima i pristupima koje koriste, želi pokazati kako su ostvarili vidljivost i prepoznatljivost djelovanja kolektiva u zajednici.

KOMBINAT?

Kombinat se sastoji od nekolicine mladih ljudi raznih strukovnih opredjeljenja, a upravo se u potonjem udruuga ponajviše ističe. Članovi, naime, teže interdisciplinarnom obliku vođenja projekata te često nastoje izaći iz okvira vlastitih struka, učeći i baveći se pojedinim produkcijskim aspektima koji im nisu bliski u formalnom smislu. U Kombinatoru, dakle, djeluju umjetnici, društvenjaci i humanisti, a gdjekad i pokojni prirodoslovac, te pristupaju projektu u cijelosti – od predproduksijske faze dogovora i razrade koncepta, preko produkcije koja se gotovo isključivo zadržava unutar granica Kombinatorovog članstva, postprodukcije, dizajna, marketinga (PR-a) i generalne logistike.

U detaljnijem pogledu, Kombinat se najčešće fokusira na dizajn, ilustraciju, tekst, kulturno-umjetničke evente, fotografiju i marketing, ali teži što širem manevriranju ove produkcijske sfere. Ukratko, Kombinatorovci se rijetko ograničavaju u formalnom smislu.

Kako je jedan od bitnih ciljeva približiti i zaintrigirati stanovništvo za programe u kulturi, da bi ispunili taj cilj, unutar kolektiva postoji svijest da je jedan relevantan dio aktivnosti vezan upravo za promociju programa. Svjesni prenatrpanosti informacija od strane konzumenata u Kombinatoru se uvijek teži novom (i autentičnom) pronalasku oglašavanja koji uvijek prolazi i kroz njihove društvene medije. U tom procesu ne zaboravljaju se ni tradicionalniji mediji (poput radija, tiskovina, i sl.) koji često odlučuju proslijediti informacije vezane za njihove programe. Važno je da poruka o njihovom programu dođe do jedne osobe s različitih strana, odnosno medija, čime se povećava prepoznatljivost programa, ali i interes pojedinca za isti.

Zbog trenutačne ekonomske situacije i nedostatka želje od strane institucija da formalnim obrazovanjem zadovolji potrebe tržišta, po pitanju ljudskih potencijala, vrlo bitan aspekt djelovanja Kolektiva jest i razvijanje vještina kod mladih, i to kroz aktivno sudjelovanje u projektima Kombinatora. Jedan od razloga nastanka Kombinatora je realiziranje kreativnih ideja i pronalaženje (iskorištavanje) velikih potencijala lokalnoga područja. Upravo u suradnji s mladim osobama (vršnjacima) smatraju da si međusobno pomažu pri upoznavanju sa svijetom prakse, gdje se kao rezultat razvija i stručnost (i samopouzdanje) kod pojedinca, koja će pozitivno utjecati na kvalitetu njihova života ili im pomoći pri pronalasku zaposlenja. U Kombinatoru vjeruju da na taj način posredno stvaraju zajednicu angažiranijih i društveno odgovornijih građana.

KOMBINAT

Kako je nastalo ime i vizualni identitet Kombinata?

Svjesni da je odabir imena važan prvi korak, kako marketinški tako i konceptualni, članice su naglasile kako su dugo razmišljali o imenu kolektiva. Ono govori o identitetu i djelatnosti kolektiva i članova koji u njemu djeluju. Nakon dosta odrađenih sastanaka i različitih prijedloga, u samo finale izbora ušla su dva imena: Parafinka (kao specifičan riječki proizvod) te Kombinat.

Odabrano je ime Kombinat, jer je isti spoj poljoprivrednih i industrijskih poduzeća raznih proizvodnih grana u kojem jedna poduzeća proizvode sirovine, a druga ih prerađuju, predstavljajući kombinaciju umjetničkoposlovnih djelatnosti u kojima se sirovina (ideja, želja za promjenom, strast, kreativnost, povezanost, upornost) na maštovit način prerađuje u proizvod tj. projekt. Svojim prizvukom i značenjem, ime Kombinat vraća nas u doba vladavine socijalizma koji budi asocijacije sretnih radnika, aktivne industrije i proizvodnje, ali i plaćenoga rada.

Vođeni slikom i tonom nekadašnjeg doba članovi kolektiva oblikovali su vizualni identitet koristeći snažnu, jasnu i uočljivu tipografiju upotrebljavanu na plakatima koji su komunicirali promjenu, radnički pokret, revoluciju. Logotip Kombinata nastaje igrom tipografije, pozitiva i negativa njenih elemenata. Malom oblikovnom intervencijom na slovu "o" kreće igra praznog i punog prostora, ali i simbolike značenja. Stvoren je jak, lako uočljiv, ali i lako pamtljiv logotip Kombinata. Ne želeći ga "vizualno potrošiti i isprostituirati" te time dojaditi publici stalnim iskakanjem, stvorili smo vizualni kod. Vizualni kod čini izdvojeno, prije spomenuto slovo "o", koje svojim asocijativnim prikazom i povezivanjem podsjeća na karike u lancu. Karike koje mogu egzistirati kao jedinke, ali su jače u povezanom lancu – što govori o strategiji, ali i cilju Kombinata.

Prije nego li su krenuli u predlaganje i pisanje projekata, napisan je Manifest Prvi koji djelomično objašnjava (a sigurno nagovještava) viziju Kombinata. U manifestu su posebno naglašene dvije točke: da se u Kombinatoru ne boje raditi greške, jer su pogreške dio posla (i da strah od stvaranja istih ne bi trebao biti izgovor za pasivnost), te da nema straha od ulaska u stvarnost naših građana. Manifestom se htjelo naznačiti da svojim programima želimo da kultura postane dio svakodnevnice, pitka,

IDENTITET Tipografija

KREMLIN
ABCDEFGHIJKLMN O PQRST UVZ
АБСДЭГГHIJKLLJMNИOПPЯS TЦVZ
1234567890 **KOMBINAT**
! ? , ; : -

Kombinat, tipografija

IDENTITET Vizualni kod

Kreativni kolektiv Kombinat

Kombinat, vizualni kod

KOMBINAT MANIFEST PRVI ■ MI SMO ČUDOVIŠTA. ■ NE VJERUJEMO U
PRIČE O POVIJESTI. POVIJEST NE POSTOJI. NITKO NIJE SIGURAN. SVIJET JE
POTPUNO NOV. ■ TRAŽIMO OKVIRE ZA STVARANJE STRANPUTICA, A NE ZA
ISCRTAVANJE KARTI. ■ IGRAMO SE S TVRDIM POSTOJANJEM. ■ STVARAMO
PREDIVNE POGREŠKE. ■ ULAZIMO U TVOJU STVARNOST.

Kombinat, Manifest Prvi

Projekti

Kombinat je u prosincu 2013. godine organizirao manji festival (u nedostatku bolje riječi) kao reakciju na izložbu fotografija „5. Organa Vida“ koju je postavio, u suradnji s Galerijom SKC i to u prostore potonje organizacije, bivše Galerije Palach. Uz izložbu, održanu od 6. do 13. prosinca, organizirana su dva predavanja, dvije platne fotografske radionice te jedna fotografska tribina. Iz potonje su se izrodili „Razgovori o fotografiji“ koji se na mjesečnoj bazi organiziraju u kafiću Cukarikafe uz stalne goste. Osnovna funkcija spomenute akcije jest međusobno upoznavanje i kolaboracija fotografa i zaljubljenika u fotografiju koji djeluju na riječkom i širem području.

Kombinat je radio i dizajn za humanitaru akciju „Smiješak“ koja se odvija na anualnoj bazi te podrazumijeva fotografiranje slučajnika/namjernika koji, u zamjenu za fotografiju, donacijom prikupljaju za Dječji dom Ivane Brlić-Mažuranić.

Udruga je, zatim, sudjelovala u međunarodnom projektu „Spjalica/Coppula“ 2014. godine u suradnji s riječkim MMSU-om za koji su osmislili mapu grada Rijeke s označenim osnovnim punktovima događanja te pojašnjenima pojedinih projekata (mapa Pin a connection). Kombinat je sudjelovao u „Spjalici“ i vlastitom urbanom intervencijom pod nazivom „Čekaonica za razvedranje“, koja se referira na problematičnu riječku kišu te sitno rezoniranje mitološkog tipa koje je specifično za ovaj kraj. Čekaonica se i dalje može vidjeti u prolazu između Malog Salona i Radija Rijeke.

DAN POVIJESTI
UMJETNOSTI

OD MUZEJA PREMA DRUŠTVU

30.05.2014.

KAMPUS 10-13H

Filozofski fakultet, soba 206

- Lidija Nikočević (ICOM) *Uloga muzeja u današnjem društvu*
Željka Jelavić (ICOM) *Muzej kao mjesto učenja*
Ana-Maria Mižić (student) *Od kolekcionarstva do muzeja*
Katarina Podobnik (student) *Djelovanje Muzeja grada Rijeka*
Marina Dujmović (student) *Muzej bašćanskih storija - idejni muzej*

MUZEJI

- 12 - 14H **PRIRODOSLOVNI MUZEJ RIJEKA**
Prirada u slici radionica i učenici/ica 05. razreda
14 - 16H **POMORSKI I POVIJESNI MUZEJ HRVATSKOG PRIMORJA**
Od predmeta do izložbe radionica i učenici/ica 55. PRHO
17 - 17,45H **MUZEJ GRADA RIJEKE**
Tajni mehanizmi muzeja vodstvo
18 - 20,15H **MALE SALON (MMSU)**
Brbljanica na Korzu

GRADSKA VIJEĆNICA 18-20H

Tribina OD MUZEJA PREMA DRUŠTVU

- Milvana Arko-Pijevac (HRVATSKO MUZEJSKO DRUŠTVO)
Noć/Dan muzeja - privlačnost i prisnost muzeja
Morana Matković (LAUBA) *Što znači Lauba - kuća za ljude i umjetnost*
Lea Jurin, Anja Sušan, Marina Toto (KREATIVNI KOLEKTIV KOMBINAT)
Razumijemo li potrebe željene publike?

Renata Filčić

Četvrti Dan povijesti umjetnosti u Rijeci
The Fourth Art history day in Rijeka

Četvrti Dan povijesti umjetnosti u Rijeci, u organizaciji Društva povjesničara umjetnosti Istre, Rijeke i Hrvatskog primorja, Odsjeka za povijest umjetnosti, studenata povijesti umjetnosti i Centra za ikonografske studije, održan 30. svibnja 2014. godine, bio je posvećen temi muzeja. Fokus Dana zadržao se na aspektu komunikacije muzeja s publikom, zbog čega se vodio geslom Što nam to muzeji govore? Razumijemo li se?.

Dan je tradicionalno započeo izlaganjima na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Muzejska pedagoginja Etnografskog muzeja u Zagrebu, Željka Jelavić, svojim izlaganjem Muzej kao mjesto učenja otvorila je brojna pitanja i potakla raspravu, nakon čega su uslijedila studentska izlaganja. Ana-Maria Milčić prisutne je upozнала s primjerima muzeja nastalima iz privatnih kolekcija, poput Tate Gallery ili Guggenheim muzeja. Katarina Podobnik izložila je svoju analizu Muzeja grada Rijeke i njegova djelovanja, dok je Marina Dujmović oduševila svojim idejnim muzejom, Muzejom bašćanskih štorija. Nit koja je povezivala sva predavanja u jutarnjoj sekciji bila je činjenica da se muzej češće doživljava kao hram, a ne kao forum, što bi trebao i biti.

Kako bi se ispitala atmosfera u riječkim muzejima, mnoge aktivnosti Dana održale su se upravo u okviru lokalnih muzejskih ustanova, te su imale za cilj istaknuti posebnost konkretnog muzeja i njegove komunikacije s publikom. Suradnja se pokazala iznimno uspješnom i višestruko korisnom. Aktivnosti u muzejima održane su tijekom prijepodneva.

Filozofski fakultet Rijeka, Dan povijesti umjetnosti, predavanje Ž. Jelavić

Filozofski fakultet Rijeka, Dan povijesti umjetnosti, predavanje A. Milčić

Muzej grada Rijeke, Dan povijesti umjetnosti, vodstvo „Tajni mehanizmi muzeja“

Gradska vijećnica, Rijeka, izlaganje M. Arko-Pijevac „Noć i Dan muzeja“

U Prirodoslovnom muzeju Rijeka učenici 3. razreda Osnovne škole Kozala sudjelovali su u radionici Priroda u slici koju su vodile djelatnice muzeja Željka Modrić Surina i Anita Hodak te studentice povijesti umjetnosti Lea Knežević, Monika Majstorović i Anamarija Žic.

Osnovni cilj radionice bio je upoznati djecu s mogućnošću multidisciplinarnog pristupa jednoj temi, a proveden je kroz upoznavanje učenika s raznolikošću flore Hrvatskog primorja interdisciplinarnim pristupom povezujući tako znanja iz biologije, etnologije i povijesti umjetnosti. Radionica je započela kratkim vodstvom po botaničkom vrtu, gdje su ih djelatnice muzeja i studentice upoznale s biološkim karakteristikama pojedinih biljaka te legendama i značajnim umjetničkim djelima koje se uz njih vezuju. Učenici su imali određeno predznanje o pojedinim biljnim vrstama i legendama, npr. znali su prepoznati drvo masline, kako se koristi maslinovo ulje i legendu o Heraklu. Na radionici koja je uslijedila stekli su neka nova znanja i vještine povezivanja onoga što su znali i što su naučili. Nakon toga učenicima je pružena mogućnost da praktičnim iskustvom steknu znanja o slikanju pejzaža plein air koristeći štafelaje, ljepenke i tempere koje je donirao muzej. Raspoređujući štafelaje na različite pozicije unutar botaničkog vrta, učenici su samostalno odabirali motive svojih radova, pokazujući pritom veliku kreativnost i inicijativu, premda su im osnovna tema i tehnika već bili zadani. Posebno popularnim pokazalo se drvo hrasta, zahvaljujući legendama o staroslavenskim vilama i božanstvima o kojima djeca do tada još nisu znala, a koje su ih posebno zainteresirale. Konačni rezultat bio je niz slika koje su prikazivale različite motive: pejzaže, zanimljive forme listova i cvjetova ili vila koje su plesale oko drveta hrasta. Radionica je zaključena zajedničkim razgovorom učenika i voditelja radionice o dojmovima. Prema riječima učenika, u radionici su najviše uživali u slikanju na otvorenome i u neobičnoj kombinaciji disciplina kojima im je predstavljen botanički vrt. Izrazili su želju za nastavkom suradnje s muzejom i studentima. Jednako zadovoljstvo uspjehom radionice izrazili su i djelatnici Prirodoslovnog muzeja Rijeka, uz napomenu kako su otvoreni za svaku daljnju suradnju. (Monika Majstorović)

U Pomorskom i povijesnom muzeju Hrvatskog primorja studentice povijesti umjetnosti Natalia Beg, Nikolina Dostal, Kristina Eterović, Anamarija Komesarović i Dona Kontić su uz kustosicu Tamaru Mataiju osmislile i provele radionicu s učenicima Prve riječke hrvatske gimnazije. Radionica Od predmeta do izložbe održala se u novouređenom prostoru, paviljonu Guvernerove palače, nazvan Čudotvornica.

S ciljem da se pokaže kako se jedan predmet može uključiti u više različitih konteksta, odnosno da može imati više značenja, studenti su učenike podijelili u dvije grupe i svakoj grupi podijelili fotografije deset potpuno istih predmeta iz muzejskog fundusa, s kratkim legendama uz svaku fotografiju. Zadatak učenika bio je osmisliti zajednički kontekst u koji bi smjestili muzejske predmete. Grupe nisu znale da su dobile iste predmete jer su tijekom rada bile odvojene tako da se nisu ometale pri provedbi zadatka. Iako su obje skupine u početku razmatrale kontekst svakodnevnog života jednog aristokratskog građanina iz 19. stoljeća, daljnjim promišljanjem, obje grupe odustale su od te ideje. Jedna grupa smjestila je predmete u kontekst svakodnevnog života jedne crkvene zajednice, dok ih je druga razmatrala kao rekvizite u kazališnoj predstavi. Obje grupe prezentirale su svoje ideje. Cilj radionice bio je osvijestiti višeznačnost predmeta, što je i postignuto; učenici su se iznenadili kada su shvatili kako su ispričali dvije potpuno različite priče o istim predmetima. Radionicom je učenicima omogućeno da potpunije sagledaju proces nastanka izložbe te različite mogućnosti koje nudi jedan muzejski predmet. Studentice koje su sudjelovale u radionici također su se iznenadile raznolikošću predloženih ideja; bilo je to korisno i ugodno iskustvo, a kustosica je pokazala veliku otvorenost za projekt Dana povijesti umjetnosti i suradnju sa studentima. Svi su potvrdili potrebu za tijesnom suradnjom institucija na području umjetnosti i kulture grada Rijeke, ali i načina kojima će se one približiti mladima, školama i široj publici kao što je bio slučaj s ovogodišnjom radionicom.

(Natalia Beg)

Prirodoslovni muzej u Rijeci, Dan povijesti umjetnosti, radionica „Priroda u slici“

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja u Rijeci, Dan povijesti umjetnosti, radionica „Od predmeta do izložbe“

Vodstvom kustosice Jelene Dunato u Muzeju grada Rijeke pod nazivom Tajni mehanizmi muzeja građanima se ukazalo na procese muzejskog rada skrivenog od očiju posjetitelja te se uz to kustosica dodatno osvrnula na izložbe i vodstva kao ključne kanale komunikacije muzeja s publikom.

U suradnji s Muzejom moderne i suvremene umjetnosti realizirana je Brbljaonica na Korzu (u okviru Spajalice – serije umjetničkih intervencija u javnom prostoru) kojom se djelomično provela anketa o vidljivosti riječkih muzeja u javnosti.

Da je za dobru komunikaciju ključno razumijevanje, to su potvrdila izlaganja u Gradskoj vijećnici u večernjem dijelu Dana. Noć i Dan muzeja bila je tema izlaganja Milvane Arko-Pijevac (Hrvatsko muzejsko društvo, predsjednica) koja je ukazala na veliku posjećenost i popularnost tih manifestacija te njihov utjecaj na sliku muzeja u javnosti. Morana Matković (kustosica) predstavila je Laubu, kuću za umjetnost i ljude, kao dinamičnu "instituciju" s mnoštvom različitih i zanimljivih aktivnosti te posve otvorenu i prilagođenu publici. Isto je prepoznala i Europa kada je Lauba nominirana za najbolji europski muzej za 2014. godinu; a Lauba čak nije muzej! Razumijemo li potrebe željene publike? članice Kretivnog kolektiva Kombinat Lea Jurin, Anja Sušanj i Marina Toto pokazale su da razumiju i to argumentirale fokusiranošću na vizualni oblik komunikacije, posebice putem mrežne (internetske) komunikacije, naglasivši time važnost vidljivosti određene institucije, udruge ili kolektiva u javnosti.

Program je zaključila rasprava koja je rasvijetlila različite aspekte teme ovogodišnjeg Dana povijesti umjetnosti. Komunikacija muzeja i publike postoji, no muzeji trenutno prolaze kroz tranziciju te pokušavaju odgovoriti na zahtjeve novog vremena pri čemu veliku prepreku čine obostrane predrasude koje su glavni razlog slabe vidljivosti muzeja u društvu. Jedna od ključnih tema rasprave bio je i marketing, propaganda i različiti načini medijacije kao jedne od temeljnih djelatnosti muzeja. Postepeno, ali sigurno, svojom sve življom aktivnošću i otvorenošću te prilagodbom muzeji polako prelaze iz hrama u forum.

Gradska vijećnica, Rijeka, izlaganje M. Matković „Što znači LAUBA – kuća za ljude i umjetnost?“

Gradska vijećnica, Rijeka, izlaganje članica kreativnog kolektiva Kombinat „Razumijemo li potrebe željene publike?“

Dan povijesti umjetnosti u Rijeci realiziran je u suradnji:

studentata povijesti umjetnosti FF u Rijeci,
Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskoga fakulteta u Rijeci,
Društva povjesničara umjetnosti Rijeke, Istre i Hrvatskog primorja,
Centra za ikonografske studije Filozofskog fakulteta u Rijeci,
Akademije primijenjenih umjetnosti u Rijeci,
Muzeja moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci,
Muzeja Grada Rijeke,
Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja i
Prirodoslovnog muzeja Rijeke.

U radu na projektu Dana PU sudjelovali su:

Rafaela Ban, Natalia Beg, Nikolina Dostal, Kristina Eterović, Toni Ivetić, Anamarija Komesarović, Lea Knežević, Dona Kontić, Monika Majstorović, Tanja Miličić, Marija Mrkobrada Nana Spadoni, Mario Pintarić, Anamarija Podrebarac, Robert Predovan, Edo Šanjta, Kristian Volarić, Anamarija Žic

Zahvaljujemo na potpori:

Marini Vicelji-Matijašić, Jolandi Todorović, Maji Cepetić i Danku Dujmoviću na smjernicama i trudu, te Gradu Rijeci i Studentskom kulturnom centru na financijskoj potpori.

Rijeka, 2014